

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 19 (529)

LIETUVOS MOKSLO TARYBOJE

MOKSLO TARPTAUTIŠKUMAS

Jonas JASAITIS

Paskutinio rudens mėnesio pradžia Lietuvos akademinės visuomenės gyvenime buvo pažymėta tarptautinių ryšių plėtojimo ir mokslo pasiekimų tarptautinio pripažinimo tematikos ženklu. Lapkričio 3 d. įvyko Lietuvos mokslo tarybos (LMT) organizuota konferencija „Mokslo tarptautiškumas – Lietuvos mokslo kokybei gerinti“. Pilnutėlė Lietuvos mokslų akademijos didžioji salė, klausimų pranešėjams gausa ir dalykiškos diskusijos liudijo apie šios temos aktualumą. Nors Lietuvos mokslo pasiekimai kasmet vis labiau matomi ne tik Europos Sąjungoje, išryškėjusios problemos rodo, kad toli gražu ne visos galimybės yra išnaudojamos. Kuo išsamiau Lietuvos mokslininkų darbai bus pristatyti tarptautiniuose fornuose, tuo labiau bus išryškinti valstybės konkurenciniai pranašumai, didės investicijų pritraukimo tempai, o teigiamas valstybės įvaizdis bus labiau pastebimas.

Mūsų akademinė visuomenė reikalauja greičiau atsikratyti vis dar gajaus „mažybiškumo“ komplekso (esą galimybės riboja tai, kad esame maža valstybė) ir daug energingiau dalyvauti tarptautinėse programose ir net joms vadovauti. Nors dažnai siūloma sekti Estijos pavyzdžiu, tačiau derėtų nepamiršti, kiek daug yra pasiekusios tokios už Lietuvą mažesnės valstybės, kaip Šveicarija, Danija, Olandija, Izraelis ar net Islandija. Niekas nesiruošia neigti tokių veiksmų, kaip didesnis minėtų šalių gyventojų skaičius, finansinės galimybės ar nepalyginamai ilgesnis taikaus vystymosi laikotarpis, tačiau mūsų visuomenės susiskaldymo bei abejingumo valstybės raidai nebegalima pateisinti tik ilgametės okupacijos padarinių įtaka ar nepakankamai efektyviai dirbančiomis valdymo institucijomis. Didžiausia jėga slypi minėtų valstybių visuomenės susitelkime, patriotiškume, pasitikėjime vienu kitais ir žymiai geriau suvokta asmenine atsakomybe.

LMT pirmininkas, prof. Dainius H. Pauza, pradėdamas konferenciją, pažymėjo, kad dalyvavimas tarptautiniuose projektuose leidžia sustiprinti Lietuvos mokslinį potencialą. Mokslo tarptautiškumas atveria didesnes mokslinės veiklos finansavimo ir tyrimų koordinavimo galimybes. Dalyvavimas plataus masto tarptautiniuose tyrimuose leidžia įgyti naujų kompetencijų, specializuotis, sprendžiant aktualiausias mokslo problemas ir integruotis į pasaulinę mokslo bendruomenę. Ši veikla padeda objektyviau įvertinti Lietuvos mokslo institucijų potencialą ir didina jų žinomumą pasaulyje. Dalyvavimas tarptautinėse programose leidžia siekti aukščiausio lygio mokslinių rezultatų, vykdamas projektus, kuriems trūksta nacionalinių išteklių.

D. H. Pauza pabrėžė, kad LMT, skatindama dalyvavimą tarptautinėse programose, siekia mažinti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų izoliaciją, stabdyti „protų nutekėjimą“ ir pritraukti išvykusius iš Lietuvos, parodydama naujas tyrimų kryptis ir galimybes efektyviai dirbti savoje valstybėje. Bendradarbiaujant su kitose valstybėse dirbančiais tyrėjais galima užmegzti naujus mokslo ryšius, sustiprinti mokslo ir verslo integraciją, paskatinti

naujausias technologijas naudojančias užsienio įmones investuoti ir kurti filialus Lietuvoje.

LMT pirmininkas akcentavo, kad mokslo konkursinio finansavimo programose ryškiai išaugo ES parama. Jeigu 2010 metais ši parama siekė tik 0,9 mln. eurų, tai 2013-aisiais ji išaugo iki 14,4 mln. Dar 3.1 mln. eurų gauta, vykdamas Lietuvos-Šveicarijos mokslinio bendradarbiavimo programą. 7-tosios BP projektuose aktyviausiai dalyvavo Lietuvos universitetai, valstybiniai tyrimų institutai ir mokslui imlia veikla užsiimančios smulkios bei vidutinės įmonės.

2010-2013 metais vykdamas tarpvalstybines programas aktyviausiai dalyvavo Vilniaus universitetas, kurio padaliniai vykdė 51 projektą daugiau nei 3,8 mln. eurų sumai. 12 projektų, kuriems skirta daugiau kaip 1,5 mln. eurų, vykdė VMTI Fizinių ir technologijos mokslų centras. 29 projektus, kuriems skirta 819,1 tūkst. eurų, vykdė Kauno technologijos universitetas. 11 projektų, kuriems skirta daugiau kaip 1,3 mln. eurų, vykdė Gamtos tyrimų centras, 10 projektų – Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras, 9 – Vilniaus Gedimino technikos universitetas. Tarp projektų, finansuotų pagal tarpvalstybines programas, didžiausią dalį sudarė biomedicinos (73,7 proc.) ir fiziniai mokslai (19,7 proc.). Dar 5,4 proc. lėšų skirta technologijos mokslų projektams. Socialinių ir humanitarinių mokslų projektams skirta mažiau nei 1,1 proc.

Nuo 2000 iki 2013 metų Lietuvos atstovai dalyvavo 390 COST (angl. – European Cooperation in Science and Technology) veiklų. COST yra viena iš seniausiai veikiančių Europos sistemų, remiančių mokslininkų bendradarbiavimą Europoje. Lietuvos mokslo taryba lapkričio 6 d. pranešime skelbia, kad „plečiant Lietuvos tyrėjų galimybes dalyvauti COST programoje, pakeista šalies atstovų dalyvavimo COST veiklų komitetuose tvarka. Nuo šiol tyrėjai galės būti dviejų COST veiklų valdymo komitetų nariai.“ Tarpvyriausybiniams susitarimais pagrįsta COST programa remia tyrėjų tinklus ir ypač jaunuosius tyrėjus. Dėl nesudėtingų dalyvavimo sąlygų ši programa yra laikoma patrauklia alternatyva nacionaliniams tyrimams vykdančioms tyrėjams įžengti į tarptautinę erdvę.

LMT pirmininkas pažymėjo, kad plečiasi ir Nacionalinės lituanistikos plėtros programos tarptautiškumas. 2009-2015 metų buvo vykdoma 15 tarptautinių projektų, kuriuose aktyviausiai dalyvavo Lietuvos literatūros ir tautosakos bei Lietuvos istorijos institutas ir VMTI Fizinių ir technologijos mokslų centras. Po vieną projektą vykdė Gamtos tyrimų centras, Lietuvos kalbos institutas, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Vilniaus dailės akademija, Vilniaus ir Vytauto Didžiojo universitetai. Šių projektų partneriais buvo Latvijos, Estijos, Lenkijos, Vokietijos ir Rusijos atstovai. Mokslininkų grupių projektuose dalyvavo Jungtinės Karalystės, Švedijos ir Baltarusijos atstovai.

Gana dideles galimybes teikia bendradarbiavimas su JAV mokslo institucijomis. Vis daugiau Lietuvos universitetų ir mokslo centrų suranda partnerius Jungtinėse Valstijose. 2012-2014 metais mokslininkų grupių projektuose, kuriuose dalyvauja JAV atstovai, ypač aktyviai dirbo Vilniaus ir Kauno technologijos universitetai bei VMTI

Fizinių ir technologijos mokslų centro komandos. Socialinių mokslų srityje efektyviai su JAV mokslininkais bendradarbiauja Mykolo Romerio universiteto atstovai, o žemės ūkio moksluose – Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras.

Mokslo tarptautiškumas išryškėja ir kuriant jungtines doktorantūros programas. Pagal jas ruošiami biochemijos, biologijos, vadybos, psichologijos ir edukologijos doktorantai Vytauto Didžiojo, ISM vadybos ir ekonomikos bei Lietuvos sporto universitete. Vykdamas šias programas dalyvauja Mykolo Romerio, Lietuvos sveikatos mokslų, Klaipėdos ir kiti universitetai, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras ir kt. Jose bendradarbiauja Estijos, Lenkijos, Norvegijos, Ispanijos, Portugalijos mokslo institucijų atstovai.

LMT pirmininkas pažymėjo, kad prie Lietuvos mokslo institucijų tarptautinių ryšių plėtojimo aktyviai prisideda lietuviai, dirbantys įvairiose užsienio šalyse, dalyvaudami įgyvendinant „Globalios Lietuvos“ kūrimo 2011–2019 m. programoje. Užsienyje dirbantys lietuviai mokslininkai Lietuvos mokslo ir studijų institucijose skaito paskaitas, organizuoja seminarus, vykdo bendrus tyrimus, dalyvauja atliekant ekspertinius mokslo darbų vertinimus. Konferencijoje „Mokslo tarptautiškumas – Lietuvos mokslo kokybei gerinti“ ypač didelio dalyvių susidomėjimo sulaukė Alberto Einšteino medicinos koledžo (JAV) profesorius Feliksas Bukauskas, Dortmundo technikos universiteto (Vokietija) Aukštojo mokslo studijų centro profesorė, daugelio ekspertų grupių narė Liudvika Leišytė, Nacionaliniame Airijos Galway universitete dirbantis dr. Darius Čeburnis, Jungtinės karalystės Bath universiteto dėstytojas Ainius Lašas. Konferencijos pabaigoje įvyko bendra rengėjų, svečių ir dalyvių diskusija, kurios metu aptartos konkrečios priemonės, padedančios stiprinti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų tarptautinius ryšius, kuo išsamiau informuoti apie Lietuvos mokslo potencialą.

ŠIAME NUMERYJE

Lietuvos mokslo potencialo tarptautiškumo stiprinimas

Kalkutos universiteto (Indija) garbės daktaro vardas antropologui Antanui Poškai

● 1 p.

Įteiktos mokslo premijos užsienyje dirbantiems mokslininkams

● 2 p.

Naujų knygų sutiktuvės

● 3-5 p.

Agronomui V. Komarui atminti

● 6 p.

Gamtos ir kultūros paveldo apsauga

● 7-8 p.

Jaunųjų tyrėjų darbai

● 9 p.

Kviečiame diskutuoti apie regionų raidą

● 10 p.

Prof. M. Treinio palinkėjimai

● 11 p.

Dėl karo nukentėjusiųjų šalpos draugijos šimtmetis

● 12 p.

GARBĖS DAKTARO VARDAS – ANTROPOLOGUI ANTANUI POŠKAI

“The Times of India” lapkričio 9 d. pranešė, kad Kalkutos universitetas nusprendė suteikti pomirtinį Garbės daktaro vardą vienam iš žymiausių pasaulio tyrinėtojų – lietuviui keliautojui ir antropologui Antanui Poškai, 1929 metais įvykdžiusiam neįtikėtiną žygį – motociklu iš Vilniaus pasiekusiam Indiją ir ilgus gyvenimo metus pašventusiam Indijos kultūros ir jos įtakos pasaulio kultūrai tyrimams.

Lapkričio 28 d. Indijos Prezidentas Pranab'as Mukherjee kartu su Vakarų Bengalijos gubernatoriumi Keshari Nath Tripathi ir vicekancleriu Suranjan Das dalyvaus universiteto diplomų įteikimo šventėje, suteikiant garbės daktaro vardą lietuviui už jo įnašą į indologijos studijas. Lietuvos ambasadorius Indijoje Laimonas Talat-Kelpša pakvietė A. Poškos dukrą Laimutę Kisieliene atsiti jos tėvui skirtą garbės daktaro diplomą. Kaip rašo „The Times of India“ (TOI), ji pirmą kartą apsilankys Indijoje ir skirs laiko susipažinimui su tėvo žingsniais šioje šalyje. Laimutė yra choreografijos ir šokio metodologijos profesorė Lietuvos Edukologijos universitete.

Kalkutos universitetas yra seniausias (įkurtas 1857 m. sausio 24 d.) ir didžiausias šiame Indijos mieste, išugdęs keturis Nobelio premijos laureatus. Pagal:

[http://timesofindia.indiatimes.com/world/uk/: Calcutta University to confer posthumous doctorate to Lithuanian traveller and anthropologist Antanas Poska. \(Išsamiau – kitame „Mokslo Lietuvos“ numeryje\)](http://timesofindia.indiatimes.com/world/uk/: Calcutta University to confer posthumous doctorate to Lithuanian traveller and anthropologist Antanas Poska. (Išsamiau – kitame „Mokslo Lietuvos“ numeryje)“)

NAUJI MOKSLO PREMIJŲ LAUREATAI

Lapkričio 4 d. Švietimo ir mokslo ministerijoje įteiktos premijos užsienyje dirbantiems lietuviams ir lietuvių kilmės mokslininkams už tarptautinio lygio mokslo pasiekimus ir bendradarbiavimą su Lietuva. Šiemet premijas gavo Latvijoje gyvenanti kalbininkė Laimutė Balodė, istorikė Katarzyna Korzeniewska-Wolek iš Lenkijos, inžinierius Algirdas Marchertas ir biologas Ramūnas Stepanauskas iš JAV.

„Dėkojame Jums už darbus, kad būdami už Lietuvos ribų garsinate jos vardą ir palaikote ryšius su savo šaknimis, kad mūsų jaunimas gali į Jus atsiremti ir su Jumis bendradarbiauti“, – sveikindamas užsienio lietuvių mokslo premijos laureatus sakė švietimo ir mokslo viceministras Rimantas Vaitkus.

Bigelovo okeanografijos laboratorijoje dirbantis biologas Ramūnas Stepanauskas – vienas pagrindinių vienos ląstelės genomikos specialistų pasaulyje. Ekologijos mokslų daktaras aktyviai dalyvauja pasaulio lietuvių mokslininkų jungiančios asociacijoje „Futura Scientia“, siekiančioje tarptautinio Lietuvos mokslo konkurencingumo, taip pat rūpinasi jaunaisiais Lietuvos tyrėjais, sudarydamas jiems tarptautinių stažuotų galimybes.

Šiaurės Iliojaus universiteto profesorius emeritas Algirdas H. Marchertas branduolinių reaktorių saugumo klausimais konsultavo Nacionalinę Argonne laboratoriją JAV ir Shimizu korporaciją. Kaip Lietuvos energetikos instituto konsultantas jis modeliavo Ignalinos reaktoriaus konstrukcijų saugumą.

Kalbininkė Laimutė Balodė dėsto lituanistiką Latvijos ir Helsinkio universitetuose. Ji laikoma viena geriausių baltų tikrinių vardų specialistų pasaulio mastu. Filologijos daktarė taip pat nuolat rūpinasi, kad suartėtų Baltijos regiono akademinės ir etninės bendruomenės.

Mokslo premijos laureatai Švietimo ir mokslo ministerijoje. Iš kairės: prof. dr. Algirdas Marchertas ir dr. Ramūnas Stepanauskas (JAV), dr. Katarzyna Kożeniewska-Wolek (Lenkija) ir dr. Laimutė Balodė (Latvija)

Švietimo ir mokslo viceministras, dr. Rimantas Vaitkus pasveikino mokslo premijos laureatą, prof. Algirdą Marchertą

Baltstogės universiteto docentė Katarzyna Korzeniewska-Wolek įkūrė Lietuvos studijų centrą Krokuvos Jogailaičių universitete. Sociologijos daktarė ne tik pati aktyviai dalyvauja šiuolaikinės Lietuvos istorijos ir kultūros tyrimuose, bet ir yra į juos įtraukusi daug lenkų mokslininkų ir studentų, jos pastangomis vyksta Lietuvos ir Lenkijos mokslininkų mainai.

Švietimo ir mokslo ministerija iškiliausiems užsienyje gyvenantiems lietuviams mokslo premijas skiria jau aštunti metai. Iki šiol premijas yra gavę 25 mokslininkai. Premijų tikslas – skatinti išeivijos mokslininkus puoselėti lietuviybę ir siekti, kad jie garsintų Lietuvą, palaikytų glaudžius ryšius su Lietuvos mokslo bendruomene, aktyviai dalyvautų užsienio lietuvių bendruomenių veikloje. Mokslo premijos dydis – 13 tūkst. litų.

Šiemet mokslo premijoms užsienio lietuviai pateikė 18 kandidatūrų. Daugiausia kandidatų paraiškų – šiemet devynios – sulaukta iš JAV, po dvi paraiškas gauta iš Lenkijos, Švedijos ir

Gamtos tyrimų centro vadovas, prof. habil. dr. Vincas Būda sveikina biologą dr. Ramūną Stepanauską. Nuotraukos – J. Jasaičio

Vokietijos, po vieną kandidatą pasiūlė Latvija, Šveicarija ir Venesuela. Kandidatų paraišką vertino Lietuvos mokslų akademijos ekspertai, laimėtojus atrinko komisija, sudaryta iš Švietimo ir mokslo ministerijos, Pasaulio lietuvių

bendruomenės, JAV lietuvių bendruomenės, Lietuvos mokslų akademijos, Lietuvos mokslo tarybos, Prezidentūros ir Užsienio reikalų ministerijos atstovų.

Premijų laureatai savo veiklą visuomenei pristatė, skaitydami viešas paskaitas:

- lapkričio 3 d. dr. Laimutės Balodės paskaita „Iš latvių asmenvardžių istorijos“ – Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Kristijono Donelaičio skaitykloje;

- lapkričio 5 d. dr. Ramūno Stepanausko paskaita „Vienos ląstelės genomika: kalbinami po vieną mikrobai prabyla“ – Gamtos tyrimų centre;

- lapkričio 5 d. dr. Katarzynos Kożeniewskos-Wolek paskaita „Socialinė atmintis ir pasipriešinimas. Teorija ir XX a. 8–9 dešimtmečio Lietuvoje tikrovė“ – Mykolo Romerio universitete;

- lapkričio 6 d. prof. dr. Algirdo Marcherto paskaita „Kaip aš tapau „Tarybų Sąjungos atstovu“ Amerikoje“ – Lietuvos energetikos institute, Kaune. Parengta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos informaciją

NAUJAS MOKSLO IR TECHNOLOGIJŲ CENTRAS

Lapkričio 14 d. Kaune kuriamame „Santakos“ slėnyje atidarytas Kauno technologijos universiteto Mokslo ir technologijų centras bei Technologinis verslo inkubatorius. Atidaryme dalyvavo Europos Komisijos narys, atsakingas už tyrimus, mokslą ir inovacijas, Karlosas Moedasas, Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius, Švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis ir kiti svečiai.

„Kurdami mokslo ir verslo slėnius koncentruojame Lietuvos mokslo potencialą. Mūsų atnaujintos laboratorijos savo įranga nenusileidžia geriausiems Europos mokslo centrums. Sėkmingai startuojantis „Santakos“ slėnis suteiks naują bendradarbiavimo postūmį Lietuvos mokslui ir verslui, o Lietuvos ateičiai – studentams – atvers plačias galimybes atrasti naujas mokslo idėjas ir jas sėkmingai panaudoti kuriant inovacijas“, – sakė švietimo ir mokslo ministras prof. Dainius Pavalkis.

Viename iš didžiausių Lietuvoje atviros prieigos KTU Mokslo ir technologijų centre bei Technologiniame verslo inkubatoriuje bus sutelktas ypač perspektyvių – darniosios chemijos ir biofarmacijos, ateities energetikos ir mechatronikos, informacinių ir komunikacinių technologijų – sričių mokslo ir studijų potencialas, greta kurio įsikurs glaudžiai su mokslo institucijomis bendradarbiaujančios verslo įmonės. Tikimasi, kad Santakos slėnis taps esmine grandimi, jungiančia perspektyviausias technologijas ir žinioms imlias įmones. Jų bendradarbiavimas skatins tyrėjus praktiškai įgyvendinti idėjas, kurios ateityje virstų sėkmingais verslo projektais. Mokslo ir technologijų centras ir Technologinis verslo inkubatorius bus atviras Lietuvos ir užsienio aukštojo mokslo ir verslo organizacijų atstovams.

KTU „Santakos“ slėnyje bus įrengta apie 350 darbo vietų. Sumontuotos įrangos vertė siekia beveik 89 mln. litų. Suplanuota, jog mokslinių tyrimų erdvės užims 9 tūkst. kv. m. plotą. Bendra projekto vertė siekia daugiau nei 150 mln. litų. Švietimo ir mokslo ministerija jam skyrė 125,6 mln. litų iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų. Numatoma, kad per trejus metus KTU Technologiniame verslo inkubatoriuje įsikurs ir savo verslą plėtos 40 naujų įmonių. Parengta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos informaciją

LMS tarybos pirmininko stažuotė JAV

Lapkričio 7 d. Lietuvos mokslininkų sąjungos tarybos pirmininkas, dr. Vygtintas Gontis išvyko į ilgalaikę stažuotę Bostono universiteto Polimerų studijų centre. Stažuotės vadovas prof. H.E. Stanley patenka tarp mokslo šakos - ekonofizikos tyrimus. Ši šaka, analizuodama ekonomikos procesus, nagrinėja daugelio agentų (įmonių, darbuotojų ir pan.) sistemas. Tyrimų išvados vis plačiau taikomos tiriant finansų ir kitų ekonomikos sričių raidos procesus

LMS tarybos pirmininkas dr. Vygtintas Gontis Bostone (JAV) susitiko su aktyviu lietuvių išeivijos visuomenininku, inžinieriumi Romu Veitu

REDAKTORIAUS SKILTIS

KADA SUKURSIME REGIONŲ STRATEGIJĄ?

Spalio 31-osios tamsų vakarą automagistrale „Vilnius – Panevėžys“ nenutrūkstanti automobilių virtinė gana spėriai skriejo į šiaurės vakarus. Daugumą jų buvo gana nauji, net prabangūs modeliai: „audinės“ ir „leksusai“, „toyotos“ ir „mazdos“, „mercedesai“ ir „BMW“ ir t. t. Spidometro rodyklė dažniausiai šokčiojo tarp 120 ir 140 km/h. Greitį, tiesa, šiek tiek mažino ne tik gausybė transporto, bet ir tirštas rūkas. Vietovardžių rodyklės išnirdavo likus tik keliolikai metrų, todėl vos galėjai suspėti perskaityti ir susiorientuoti, kurioje vietoje dabar esi. Norintieji iš automagistralės išsukti staigiai užspausdavo stabdžius. Per rūką buvo sunku orientuotis, koks iš tikrųjų atstumas iki priekyje blausiai žeruojančių raudonųjų žibintų.

Vargu ar kas nors tą vakarą prisiminė, kad taip lekiant automobilis per vieną sekundę nuskrieja mažiau nei 30 metrų. Nors abi eismo juostos buvo užpildytos, beveik kas minutę kažkas visais įmanomais ženklais reikalavo pasitraukti į dešinę ir užleisti jam kelią. Matote, jam būtinai norėjosi kažkur atsидurti dar greičiau, daug greičiau už kitus, tarsi „Formulės-1“ varžybose. Jei automobilis turėtų ne ratus, o kojas, tokie nutrūktgalviai tikriausiai šokinėtų per jiems „kliudančių“ mašinų stogus. Jei per tokį lėkimą būtų galima išgirsti kitų vairuotojų reakciją, besibraunančiųjų ausis tikriausiai pasiektų replikos: „Ir kur tu lėki? Kapinių lankyti ar į Anapilį?“. Tiesiog stebėtina, kad tą vakarą neteko pamatyti nė vienos autoavarijos.

Net pasidžiaugiau, kad tą paskutinį spalio vakarą atsirado tiek daug norinčių aplankyti gimtines, per Visus Šventųjų dieną ir Vėlines ateiti prie atokiuose miesteliuose likusių artimųjų amžinojo poilsio vietų. „Nepamiršo, kad užaugo kažkur Taujėnuose ar Raguvoje, netoli Seduvos ar Skėmių, prie Radviliškio ar net Raudėnuose...“ Gerai, kad vis dėlto nepamiršo. Gal sustoję prie kapelių nors trumpam susimąstys, ar tikrai buvo būtina net tokia proga taip lėkti? Kas pasikeistų, jei į giminę atvažiuotų penkiomis ar penkiolika minučių vėliau.

Tačiau kitą dieną netikėtai Vilniuje likusių draugų skambutis paliudijo apie šurpią žinią. Prie kažkurių kapinių lėtai slenkant automobilių kolonai, atsiradęs „gudrutis“ lenkė visus, manevruodamas dešiniuoju kelkraščiu. Lėkė tol, kol priekyje išvydo ramiai iš kelio išsukančią mašiną. Savojo automobilio sustabdyti jis jau nespėjo ir visa jėga trenkėsi į sukančios mašinos šoną. Ant jos užpakalinės sėdynės buvusios mergaitės galvutė akimirksniu buvo sutraiškyta. O kas bus dabar? Avarijos sukėlėjas tikriausiai atsidurs teisme, samdysis kuo gudresnius advokatus, aiškina, kad buvo visai kitaip, negu matė keli, sutikę į posėdžius atvykti šios tragedijos liudininkai. Ir juk visai nesvarbu, kiek jis „gaus“ ir kurioje įkalinimo įstaigoje dabar ramiai „pasėdės“ (žinoma, jeigu gaus tokią bausmę). Juk nors ir dvidešimt laisvės atėmimo metų jam būtų paskirta, nors jis būtų nuteistas net „iki gyvos galvos“ (bet už šios rūšies nusikaltimus tokios bausmės net nenumatytos), tačiau tos dešimtmetės mergaitės, vienos Vilniaus mokyklos ketvirtokės, jau niekas nebeprisikels ir tėvams nebesugrąžins. Kodėl apie tragedijos tikimybę iš anksto nepagalvojo jos būsimo kaltininkas?

Šiame laikraščio numeryje nagrinėjamos dvi tarsi ir nelabai susijusios temos – mokslo institucijų tarptautinis bendradarbiavimas ir užmiesčio teritorijų šiuolaikinė raida. Tik pasidomėkime, kur užaugo žymiausi šių dienų fizikai ir matematikai, lingvistai ir kultūrologai? Reto iš jų gimtinė yra Vilnius ar Kaunas, žymiai dažniau – Šaukėnai arba Užpaliai, Varputenai arba Svėdasai, Skapiškis ar net Nevarėnai...

„Tai kad dabar ten jau nieko gero nebeliko. Vien pašalpų prašytojai ir paskutines dienas stumiantys diedukai. O tų vietų jaunimėlis, kiek, žinoma, jo dar liko, smaginasi degindamas išvykusių į tolimus užjūrius trobeles, rudenį draskydamas ir laužydamas apleistų sodų šakas, vienas kitam dantis lupdamas ar tėvų automobilius apgirtęs daužydamas. Mokykla – seniai uždaryta, kultūros centras – tuščias, net šalčiausią žiemos dieną nešildomas. Na, kas ten dar liko? Koks nors alubaris? Iš ko jie ten dabar gyvena?“

Tokias kalbas ne vienas ir ne kartą girdėjome. Tik kažkodėl pamiršome (o gal ir nežinojome), kad XIX a. pradžioje atokiame Gedučių dvarelyje (dabartiniame Pakruojo rajone) Teodoras Grotusas nagrinėjo fotochemijos procesus ir grandininės reakcijas, 1805 metais prancūzų kalba paskelbė pirmąją pasaulyje elektrolizės teorijos studiją, kuri jau po kelių mėnesių buvo išversta į anglų ir vokiečių kalbas, dar po kurio laiko aprašė bioluminescencijos ir fosforescencijos reiškinius, padėjo analitinės chemijos pagrindus, suformulavo fotochemijos dėsnius, nustatė, kaip elektros srovė veikia metalus ir tirpalus... Jis buvo išrinktas Paryžiaus galvanikų draugijos ir Turino Mokslo ir menų akademijos nariu, kviečiamas dėstyti garsiuose to meto universitetuose.

Pamiršome (o gal taip pat nežinojome), kad už keleto kilometrų nuo Kryžkainio teisininko išsilavinimą įgijęs poetas Dionizas Poška įkūrė pirmąjį Lietuvoje istorijos („senienų“) muziejų, kuriame lankydavosi garsūs to meto mokslininkai, kad jis tyrė lietuvių tautos istorijos faktus, suspėjo sudaryti du trikalbio (lenkų-lotynų-lietuvių) žodyno toms. Sakoma, kad jo kūrybos palikimas iki šiol nėra pakankamai ištyrinėtas ir apibendrintas.

Spalio pabaigoje Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Gyvulininkystės institute, įsikūrusiame Baisogalos miestelyje (Radviliškio r.), pamintos žymaus Lietuvos agronomo Vladislavo Komaro 135-osios gimimo metinės. Šios mokslo įstaigos veikla miestelio ir jo apylinkių bendruomenėms yra be galo svarbi, įtakojanti jų sociokultūrinę situaciją, skatinanti domėtis tiek šio krašto istorijos faktais, tiek naujausiomis gyvulininkystės mokslo tendencijomis ir jų pritaikymu vietos ūkiuose. Prieš keletą metų šio instituto darbuotojai organizavo žymaus Lietuvos ir išėivijos visuomenės veikėjo, agronomo ekonomisto, Lietuvos žemės ūkio akademijos, tuo metu veikusios Dotnuvoje, auklėtinio, turėjusio neeilinį poeto ir publicisto talentą, Balio Gaidžiūno 100-ųjų gimimo metinių minėjimą. Dauguma renginio dalyvių pirmą kartą išgirdo šio laisvės kovotojo, du kartus dirbusio Amerikos lietuvių laikraščio „Dirva“ redaktoriumi, gyvenimo ir kūrybos faktus. Instituto mokslininkai aktyviai dalyvavo ir Nobelio premijos laureato Česlovo Milošo minėjime, organizuotame jo gimtinėje – Šeteniuose (už 13 km nuo Kėdainių).

Tokia mokslininkų veikla praturtina ir atokesnių vietovių bendruomenių gyvenimą, skatina žmones domėtis mokslo raida, giliau suvokti gyvenimo prasmę. Neveltui būtent šiam institutui buvo patikėta surengti pasaulinį gyvulininkystės mokslų kongresą. Tai primena apie iki šiol labai menkai išnaudotas galimybes kurti mokslo institucijų filialus, laboratorijas, studentų praktikos bazes įvairiuose Lietuvos regionuose. Argi tam, kad tyrinėtum tarmes, būtina dirbuotis tik institute, įsikūrusiame Vilniuje? Ar archeologijos ir geologijos, aplinkotyros ir net technologijos mokslų padaliniai negalėtų būti tankiau išdėstyti visoje valstybės teritorijoje? Juk tada giliau suvoktume, kokie absurdiški postringavimai neva apie natūralų atokesnių vietovių ištuštėjimą ir suprastume, kokius nuostolius atneša Lietuvai nacionalinės katastrofos mastus seniai peržengusi hiperemigracija. Regioninių mokslo institucijų veiklos dėka atskleistos naujos vietinių gamtos, infrastruktūros ir žmogiškųjų išteklių panaudojimo galimybės leistų pagaliau sukurti šiuolaikišką regionų darnaus vystymosi strategiją. Suprastume, kokie tušti ir trumparegiški aiškinimai, neva „periferinių teritorijų“ dabartinės padėties „nereikia dramatiizuoti“. Suvoktume, kad su mokslu visa tai neturi nieko bendro. Užsuktume į vadinamąją „provinciją“ ne tik per Vėlines, ne tik mirusiųjų prisiminti, o su likusiais gyvaisiais „vietinės gamybos“ svaigalų butelį išmaukti.

NAUJOS KNYGOS

ALEKSANDRO STULGINSKIO UNIVERSITETO ISTORIJOS PUSLAPIAI

Permainų, iššūkių ir ryžto vedini. Pastarojo dešimtmečio ženklai (2014). Sudarytojas – prof., habil. dr., LMA tikrasis narys Algirdas Juozas Motuzas

Rektorius prof. Antanas Maziliauskas:

1924 metais savo istoriją Dotnuvoje pradėjusi tuometinė Žemės ūkio akademija šiemet švenčia garbingą 90 metų jubiliejų. Žmogaus gyvenime per šį laikotarpį istorija dažnai jau būna išgyventa, išjausta ir parašyta... nesvarbu kur – atsiminimuose, šeimos, šalies ar pasaulio istorijos puslapiuose. Įstaigos, juolab nuolat besikeičiant aukštojo mokslo institucijoms vykstant jų raidai, devynių dešimtmečių laikotarpis – tik stabilumo, stiprybės ir gebėjimo tinkamai reaguoti į laikmečio iššūkius įrodymo tarpnis.

Mūsų aukštosios mokyklos istorija neatsiejama nuo Lietuvos istorijos, todėl jai būdingi visi dramatiški mūsų šalies posūkiai. Nuo 1924 metų Universitetas išgyveno

90-mečio proga Aleksandro Stulginskio universiteto rektorius, prof. dr. Antanas Maziliauskas kreipiasi į šventės dalyvius. ASU e-svetainės nuotraukų archyvas

daugybę sėkmės ir sunkių išbandymų metų. Vienas iš skaudžiausių likimo smūgių – sovietinė okupacija kartu su lietuvių tautos genocidu. Daug profesorių ir dėstytojų, kaip ir iš kitų mokyklų, buvo ištremti į Sibiro lagerius, kiti pasirinko savanorišką tremtį į Vakarus, iš jų daugelis nebegrižo.

1996 metais Lietuvos žemės ūkio akademija buvo garbingai pripažinta universitetinio tipo aukštąja mokykla, plėtojančia mokslinius tyrimus ir ruošiančia plataus profilio, aukšto kvalifikacijos žemės, miškų ir vandens ūkio specialistus. Taip ji tapo Lietuvos žemės ūkio universitetu. 2011 metais tapdami Aleksandro Stulginskio universitetu, pagerbiant pirmąjį Nepriklausomos Lietuvos prezidentą, agronomą Aleksandrą Stulginskį ir išreiškdami siekį eiti modernaus ir lyderiaujančio Universiteto keliu, pradėjome reikšmingą, naują raidos etapą.

Ši jubiliejinė Aleksandro Stulginskio universiteto knyga skirta pastarųjų dešimties metų įvykiams ir pokyčiams apžvelgti ir įamžinti. Knygos pavadinimas „Permainų, iššūkių ir ryžto vedini“ atspindi pastarųjų metų Universiteto bendruomenės valią keistis ir tobulėti bei mūsų visų vienybės ir susitelkimo galią. Tai tik maža dalis garbingos mūsų istorijos, tik keletas reikšmingų ir drąsių mūsų žingsnių.

<...> Pastarasis laikotarpis ASU buvo ne tik ryžtingų sprendimų ir jų įgyvendinimo, bet ir atsakingas išbandymų ir įvertinimo laikas. 2012 m. spalio mėnesį Studijų kokybės vertinimo centro (SKVC) sudaryta tarptautinių ekspertų grupė atliko ASU veiklos išorinį vertinimą. Galime džiaugtis šį egzaminą išlaikę puikiai: teigiamas ekspertų išvadas

90-mečio proga Lietuvos universitetų rektorai sveikina Aleksandro Stulginskio universiteto bendruomenę

NAUJOS KNYGOS

ALEKSANDRO STULGINSKIO UNIVERSITETO ISTORIJOS PUSLAPIAI

■ Atkelta iš 3 p.

apsvarsčius ir vienbalsiai patvirtinus Aukštųjų mokyklų vertinimo komisijoje, SKVC priimtas sprendimas ASU veiklą įvertinti teigiamai ir Universitetą akredituoti 6 metams.

2013 m. rugsėjį sutikome gerai nusiteikę. Net tuomet, kai šalyje gerokai sumažėjo abiturientų skaičius, į mūsų Universitetą buvo pakviesta beveik ketvirtadaliu daugiau studentų, lyginant su ankstesniais metais, o valstybės finansuojamų krepšelių skaičius padidėjo net 70 proc. 2014 m. šiuos rezultatus dar daugiau pagerinome. Lyginant su praėjusiais metais priėmėme per 30 proc. daugiau pirmakursių, o valstybės studijų finansavimas, kartu su tikslinėmis vietomis, padidėjo daugiau nei du kartus. Tikimės, panašias tendencijas išlaikyti ir ateityje. Juolab džiugu konstatuoti, kad kartu su žemės ūkio sektoriaus sparčiu modernėjimu kyla ir mūsų Universiteto prestižas. <...> Vis daugiau studentų atlieka tyrimus moderniose laboratorijose, studijuoja jaukiose ir šiuolaikiškai įrengtose auditorijose, moksliniai rezultatai gerai vertinami ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų. Rikiuojame darbus ir projektus naujam Europos Sąjungos finansiniam laikotarpiui, ruošiamės priimti naujus sumanios specializacijos ir žemės ūkio sektoriaus inovacijų partnerystės iššūkius. Neabejojau, kad bendrai susitelkę dirbdami, šiuos iššūkius paversime naujomis galimybėmis.

Prof. Algirdas Motuzas:

Rengdamas spaudai mūsų Universiteto istoriografijos knygas ar straipsnius, vis pagalvodavau apie šios veiklos pradininkus ir jos tęsėjus. Tikėjau šio darbo tikslus ir uždavinius rasti pirmuosiuose aukštosios mokyklos gyvenimą nušviesti skirtuose leidiniuose. Ir neapsirikau. Tą darbą nusakė pirmasis jos rektorius ordinarinis profesorius P. Matulionis: „<...> profesūros ir studentijos kilnus entuziazmas prie mokslo ir mokymosi yra tiek aukštas, kad jis ramina kančias, su dideliais vargais pergali trūkumus; ir gal jau neužilgo išvys lietuvių tauta savuose laukuose ir miškuose naują,

Aleksandro Stulginskio universiteto choras Kauno katedroje. ASU e-svetainės nuotraukų archyvas

skaisčių šviesą, taip seniai ir vargingai laukta. Žemės ūkio akademijos Dotnuvoje darbštumas ir darbingumas smulkiau bus matomas jos metraščio skiltyse, kurios <...> iš metų į metus rodys savo veidą lietuvių tautai ir visam pasauliui.“

Antrasis aukštosios mokyklos rektorius extraordinarinis profesorius J. Tonkūnas, po 8 metų redakcinės komisijos vardu pradėdamas specialų leidinį, skirtą nušviesti Akademijos gyvavimo pradžios metus, rašė taip: „Per dešimt Žemės ūkio akademijos veikimo metų prisirinko nemaža iš jos veikimo medžiagos, kuri gali būti įdomi Lietuvos visuomenei. Juo labiau ta medžiaga gali būti įdomi buvusiai, esamai ir būsimai studentijai ir visiems tiems, kam šiuo ar tuo būdu teko ar teks susidurti su Žemės ūkio akademijos reikalais. <...>

Detaliausiai visą Žemės ūkio akademijos veiklą Dotnuvoje išanalizavo ir apibendrino jos auklėtinis (1930), buvęs Specialiosios

Aleksandro Stulginskio universiteto atnaujintos sporto bazės atidarymas

žemdirbystės katedros dėstytojas, vėliau – jos vedėjas, dar ir Seklų kontrolės stoties direktorius, doc. B. Povilaitis, 1944 m. pasitraukęs į Vokietiją ir 1946–1949 metais profesoriavęs Baltijos universitete Pinneberge, prie Hamburgo, o 1954 m. mokslų daktaro disertaciją apgynęs Kanadoje. Aukštosios mokyklos 55-aisiais gyvavimo metais (1979) Lietuvių agronomų sąjungos Čikagoje išleistos istorinės apybraižos „Žemės ūkio akademija“ pratarėme jis rašė: „<...> Pagal turėtą medžiagą ryškiau apžvelgtas pirmasis Akademijos dešimtmetis, o 1934–1944 metų laikotarpis yra apžvelgtas tarpais kiek išsamiau, tarpais labai fragmentiškai. Stengtasi atkreipti dėmesį į 1940–1944 metų laikotarpį, kada Lietuva išgyveno dvi okupacijas, skaudžiai palietusias visą šalies gyvenimą, kartu ir Žemės ūkio akademijos darbą.“

PIRMASIS REKTORIUS – PROFESORIUS POVILAS MATULIONIS

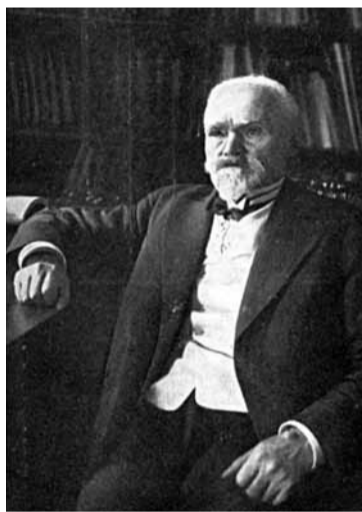
Romualdas DELTUVAS,
Laura ŽEMAITIENĖ

Kelias Didžiąją Vasario 16-ąją ir sostinę Vilnių grindė, nepriklausomą Lietuvos Respubliką kūrė gydytojai, advokatai, inžinieriai, kunigai, kalbininkai ir kiti pasišventėliai. Jų gretose dirbo ir miškininkas Povilas Matulionis (1860–1932). „Basanavičiai, Vileišiai, Kudirkai, Matulioniai sudarinėjo atmosferą, kurioje mezgėsi ir brendo tautininkai, tie, kurie pagaliau nulėmė tautos likimą“ – rašė J. Tumas-Vaižgantas 1922 metais. Antanas Smetona kvietė budėti ir saugoti, kas yra paveldėta iš **pradalgio pirmininkų**, tarp kurių pirmutiniai buvo J. Basanavičius, P. Kriaučiūnas, kun. A. Dambrasas, P. Matulionis, J. Jablonskis ir kiti „Aušros“ meto vyrai.

Tie pirmieji mūsų atgimimo darbininkai, stoję į darbą su savo jaunųjų dienų aušra, dirbo vieni, nepavduojami, be jokios talkos. J. Tumo-Vaižganto nuomone, tokių įžymybių, kaip P. Matulionis,

vienas iš kovotojų už lietuvių Lietuvos Rytuose, tada buvo reta. Jis tvirtino, kad P. Matulionis milžinu stovėjo dar prieškarinėje Lietuvoje (iki 1914 m.). Jokių partijų, jokių krypčių, jokių diferenciacijų nepripažinęs, „niekad nesilaikęs kurios partijos katekizmo ir brošiūrėlių, visiems surasdavo realaus darbo privalomoje tautybės upės tėkmėje“. Jis, kaip ir kiti tos kartos žmonės, išaugo iš rezistencinių tautos versmių tamsiausiu lietuvių lenkinimo ir rusinimo laikotarpiu. Atidus atsigręžimas į P. Matulionio veiklą Vilniuje XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje turėtų padėti pasisemti ne tik istorinės išminties, bet ir įgyti naujų tautinės tapatybės ir įvairiapusės kultūrinės saviraiškos bruožų.

Tai žodžiai iš kūrė tik dienos šviesą išvydusios ir jau didelio susidomėjimo sulaukusios knygos „**Povilas Matulionis: Ateities pradžia – tai mes**“. Tai išsamus leidinys apie pirmąjį dabartinio Aleksandro Stulginskio Universiteto (buvusios Žemės ūkio akademijos) rektorių, Lietuvos švietėjų, lietuvių

Pirmasis žemės ūkio akademijos rektorius, prof. Povilas Matulionis

puoselėtoją, mokslininką, miškininką ir netgi režisierių, profesorių Povilą Matulionį. Tai leidinys apie nederamai primirštą žmogų, apie romantiką ir idealistą, kurio darbai padeda geriau suvokti kelią į Lietuvos nepriklausomybę ir įvertinti mūsų dabartį.

Simboliška, kad knygą apie savo pirmąją parąšė buvęs to paties Universiteto rektorius, istorijos mylėtojas ir žodžio meistras, kaip jį pavadino knygos redaktorė Regina Bartkevičienė, profesorius Romualdas Deltuvai. „Visada domėjau istorija. Džiaugiuosi gebėjęs ir spėjęs parašyti knygą apie nepriylgstantį žmogų ir miškininką. Teatleis man tikrieji istorikai“, – knygos anotacijoje sako autorius R. Deltuvai.

Į knygos pristatymą parodos „Sprendimų ratas 2014“ metu susirinko daug universiteto bendruomenės narių, Lietuvos miškininkų, istorijos mylėtojų, mokslininkų ir parodos dalyvių bei kitų lankytojų. Iš išsamaus ir

gyvo knygos pristatymo, net jos neskaičius, akivaizdus autoriaus atsidavimas ir nuoširdus susidomėjimas profesoriaus P. Matulionio gyvenimu ir darbais: per ketverius knygos rašymo metus prof. R. Deltuvai aplankė Rusijos, Latvijos ir Lietuvos archyvus, muziejus ir bibliotekas, susirašinėjo su Suomijos ir Vokietijos bibliotekomis, atrado niekam nežinomų ar užmarštin nuėjusių profesoriaus gyvenimo ir veiklos faktų.

Lietuvių tautinio atgimimo ir apskritai Lietuvos kultūros istorijoje P. Matulionio veiklos barų skaičius ir produktyvumas yra nepriylgstami, jo nuveiktų darbų aprėptis bei įvairovė yra didžiulė. Matyt, todėl knyga apie jį, skirtingai nuo kitų aukščiau minėtų lietuvių ir lietuvių kultūros ažuolų, iki šiol buvo neparašyta: Julius Būtėnas, Aleksandras Merkelis ir Adolfas Nezabitauskis monografijas apie P. Matulionio bendražygius V. Kudirką, J. Tumą-Vaižgantą, J. Basanavičių išleido dar prieš karą, o Jonas Aničas atskiras monografijas apie Antaną, Joną ir Petrą Vileišius – per pastarąjį dešimtmetį.

Vaikystėje patyręs socialinės atskirties sunkumų, per nepriteklus siekęs mokslo žinių, P. Matulionis nedvejojdamas įsitraukė į „Aušros“, „Varpo“ bei kitos nelegalios lietuviškos spaudos skaitytų, platintų ir rašytojų gretas, atidavė duoklę romantinei bei realistinei poezijai, tapo vienu ryškiausių tautinio atgimimo Vilniuje pradininku ir kartu pasiekė profesinės karjeros aukštumų carinėje Rusijoje. Jis stovėjo prie legendinio „12 Vilniaus apaštalu“ būrelio ištakų, kartu su bendražygiais dalyvavo kovojant dėl lietuviškų Šv. Mišių Vilniaus bažnyčiose, organizuojant slapčius ir viešus lietuviškuosius vakarus, kuriuose jis buvo pirmasis lietuviškų spektaklių režisierius. Jos dalyvavo kuriant „Vilniaus lietuvių savitarpės

pašalpos draugiją“, „Lietuvių mokslo draugiją“, steigiant pirmąją Vilniaus lietuvių mokyklą, lietuvių vaikų ir tarnaičių prieglaudą, rengiant Lietuvos vidurinių mokyklų neatidėtinųjų reikalų programą, Didžiojo Vilniaus Seimo dokumentus, žadinant tautiečių politinį aktyvumą, ginant ir aiškinant jų teises.

P. Matulionis turėjo daugybę žinių iš botanikos, žuvininkystės, lituanistikos, girininkystės, Lietuvos istorijos, geografijos, gyventojų statistikos ir pan. Jono Jablonskio požiūriu, P. Matulionis buvo „nepaprasta mūsų tautos darbo pelė, dirbusi dažniausiai tokiose aplinkybėse, kai tekdavo pirmoji ir, gal būt, sunkiausiaji mūsų darbo vagonai“. Vincas Vilkaitis surado P. Matulionio darbo vagų esminį bruožą: „Jis nenuklydo į kažin kokius, gal jį ir viliojusius, bet mūsų tautai tuo laiku vis dėlto dar nevaivingsus tolius. Jis bevelijo pradėti nuo to, kas artimiausias, kas tautiniam nusivokimui ypač reikšminga, ir per tai virto tikru mūsų tautos dvasinių jėgų ugdytoju“.

Daugeliui P. Matulionio darbų tenka vartoti pažyminį pirmasis: jis pirmasis paskelbė kraštotyrinį straipsnį lietuvių kalba (1891), pirmasis lietuviškai aprašė gintarą (1922) ir pripažintas pirmuoju kraštotyrininku; jis – pirmasis lietuvis, nustatęs lietuvių kalbos paplitimo ribas Vilniaus gubernijoje (1901) ir rengęs etnografinį žemėlapi; jis – pirmosios Lietuvos žuvininkystės ir vandens ūkio plėtros programos (1903), kurios bendrieji principai tinkami ir šiandien, bendraautoris; jis parengė ir išleido pirmąjį lietuvišką augalų pavadinimų žodyną (1906), žinomą „Žolyno“ pavadinimu, pirmąjį Lietuvos geografinį žemėlapi (1922), pirmąjį reljefinį žemėlapi „Lietuvių ir latvių žemė“ (1921).

Aleksandro Stulginskio universiteto profesorius Romualdas Deltuvai – monografijos apie Pirmąjį Žemės ūkio akademijos rektorių Povilą Matulionį autorius

■ Nukelta į 5 p.

UŽMIESČIO RAIDOS POLITIKOS FORMAVIMAS

Dalia Vidickienė, Rasa Melnikienė. (2014) Kaimo politikos evoliucija. Monografija. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 270 p.

Neseniai išleista monografija buvo pristatyta J. P. Aleksos 7-toje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Šiuolaikinio kaimo vizija“. Jos turinys taip pat buvo analizuojamas Aleksandro Stulginskio universitete organizuotuose akademinuose skaitymuose, skirtuose profesorius Mečislavo Treinio (1941–2008) atminimui. Skaitytojų dėmesiui pateikiame Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto parengtą monografijos apžvalgą.

XXI amžiaus pradžioje kaimo politika išlieka kaip viena iš svarbiausių viešosios politikos sričių ne tik besivystančiose, bet ir aukštą išsivystymo lygį pasiekusiose šalyse. Šios politikos priemonių diegimui skiriami didžiuliai finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.

Pavyzdžiui, 2007–2013 m. laikotarpiu Europos Sąjungoje (ES) vien Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai skyrė 96,2 mlrd. EUR, t. y. 11 proc. viso ES biudžeto. Panaši situacija susiklostė ir Lietuvoje. ES paramos kaimo raidai suma, skirta 2007–2013 metams, sudarė 6 mlrd. 096 mln. litų. Ko-finansavimas iš Lietuvos nacionalinio biudžeto siekė 1 mlrd. 799 mln. Lt. Taigi iš viso buvo skirta 7 mlrd. 896 mln. Lt paramos.

Kaimo politikos priemonės kuria ir įgyvendina bei paramos lėšų panaudojimą prižiūri specialiai įsteigtos institucijos. Tačiau ar tikrai didžiuliai kaimo raidai skirti finansiniai ir žmogiškieji ištekliai panaudojami efektyviai? Ar kaimo politikos sprendimai spėja pritaikyti prie be galo dinamiškos situacijos versle ir socialiniame gyvenime?

Nors kaimo politikoje nuolat atsiranda naujų idėjų, gilesnė jų turinio ir santykio su senosiomis idėjomis analizė rodo, kad priimant politinius sprendimus atsparos tašku vis dar tebėra industrinės visuomenės laikotarpiui būdingos nuostatos. Kad jos yra

Monografijos bendraautorė, Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto direktorė dr. Rasa Melnikienė apžvelgia jos turinį tarptautinėje konferencijoje „Šiuolaikinio kaimo vizija“. LAEI archyvo nuotrauka

pasenusios ir nebeatitinka šių dienų poreikių, rodo ir XX ir XXI a. sandūroje į kaimo politikos sprendimų procesą įsijungusi visuomenė, reikalaujanti

iš esmės peržiūrėti paramos teikimo principus ir pagrįsti, už kokių vertybių sukūrimą remiami žemdirbiai.

Ypač audringos diskusijos tarp mokslininkų, politikų, ūkininkų, aplinkosaugininkų ir maisto vartotojų interesus ginančių organizacijų vyko rengiant ES kaimo politikos po 2013 m. gaires. Deja, jos nebuvo vaisingos, nes ir vėl nugalėjo inercijos bei „antklo dėdės traukimo ant savęs“ jėgos, todėl esminis virsmas kaimo politikos paradigmoje neįvyko. Didelę atsakomybę dalį už tai turi prisiimti mokslininkai, nes požiūris į kaimo vietovių vaidmenį nėra pagrįstas holistiniu, evoliuciniu ir sisteminiu mąstymu. Iki šiol ši politika vykdoma „taškinio principu“, t. y. įterpiant į senąjį mastymo modelį keletą žinių visuomenei svarbių priemonių. Visa tai rodo, kad vadybos, ekonomikos ir sociologijos mokslų teorijoms vis dar nepakanka įtikinamų argumentų, pagrindžiančių tokio virsmo būtinybę.

Naujausiuose pasaulio mokslininkų darbuose galima surasti įvairiausių nuomonių ir gana skirtingų pasiūlymų, kokia kryptimi einant kaimo politikos formuotojai gali tikėtis geriausių rezultatų. Deja, labai mažai darbų, siūlančių naujas kaimo politikos idėjas ar net paradigmas, mėgina savo siūlymus pagrįsti ir susieti juos su industrinio ir postindustrinio visuomenės vystymosi etapų skirtumais. Būtent šis uždavinys ir keliamas D. Vidickienės ir R. Melnikienės monografijoje „Kaimo politikos evoliucija“. Joje kaimo politika analizuojama kaip mentalinis modelis, susiformavęs po Antrojo pasaulinio karo.

Monografijoje kaimo politika nagrinėjama viešosios vadybos aspektu, taikant įvairius metodologinius požiūrius: istorinį, sisteminių ir evoliucinį. Tai padeda geriau atskleisti evoliucinio požiūrio teikiamas galimybes ir pasiūlyti kaimo politikos formuotojams tokius vadybos būdus, kuriuos taikant būtų atsižvelgta į visuomenei iškilusius naujus ilgalaikius ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius iššūkius.

Pristatomame tyrime kaimo politikos idėjų ir priemonių kaitos vertinimui pirmą kartą panaudotas kokybinių struktūrų metodas. Jis ne tik padeda suvokti naujų idėjų atsiradimo priežastis, bet ir leidžia prognozuoti tolesnę jų turinio raidos trajektoriją. Remiantis šiuo metodu formuojami aiškesni kaimo politikos priemonių poveikio vertinimo principai, padedantys veiksmingiau panaudoti paramos lėšas.

Pirmosiose monografijos dalyse

pristatoma išsivysčiusių pasaulio šalių ekonominės politikos analizė, apibūdinamos kaimo politikos formavimosi aplinkybės ir išryškintos bendrosios šių idėjų ir vadybos modelių kaitos tendencijos. Tyrimo laikotarpis apima septynis dešimtmečius, pradedant nuo Antrojo pasaulinio karo vyravusių idėjų, kurios ir davė pradžią kaimo politikos kaip atskiros akademinės disciplinos susiformavimui ir savarankiškos bendrosios ekonominės politikos šakos atsiradimui. Pagrindinės idėjos pristatomos, išskiriant kiekvieną XX a. antrosios pusės ir pirmąjį XXI a. dešimtmetį. Tiesa, toks skirstymas yra sąlygiškas, nes atskirose valstybėse tam tikrų idėjų populiarumo chronologija siek tiek skiriasi.

Baigiamojoje monografijos dalyje pristatoma Lietuvos kaimo politikos analizė. Nagrinėjamas laikotarpis prasideda nuo Lietuvos nepriklausomybės atgavimo 1990 m. Ėmus įgyventi ekonominės sistemos privatizaciją kūrėsi nauji ekonominiai subjektai, turintys pradėti savo evoliucijos ciklą nuo pradžios. Norint paspartinti šį procesą, kaimo politikos priemonės tapo ypač aktualiomis.

Lietuvos kaimo politikos pagrindinės kryptys ir pasiekimai vertinami dviem aspektais, atskirai analizuojant priemones, skirtas žemės ūkio industrializavimui ir žinių visuomenės kūrimui kaimiškuose regionuose. Apžvelgus 24 metų kaimo politikos patirtį ir remiantis ankstesniųjų tyrimo dalių išvargomis bei naujausiomis vadybos teorijomis monografijoje pateikiami pasiūlymai, akcentuojantys būtinybę skatinti žinių visuomenės kūrimą kaime.

Tyrimo rezultatai, pristatyti monografijoje, padės labiau sistemiskai ir argumentuotai išryškinti kaimo politikos tikslus ir formuoti sprendimus, naudingus visai visuomenei. Jais remiantis bus galima giliau suvokti šių sprendimų įgyvendinimo priemonių efektyvumą. Todėl ši monografija bus įdomi ne tik teoretikams, bet ir kaimo politikos formuotojams – praktikams. Apie tai liudija ir didžiulį susidomėjimą sukėlusios monografijos sutiktuvės tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Šiuolaikinio kaimo vizija“ bei prof. Mečislavo Treinio atminimui skirtuose akademinuose skaitymuose Aleksandro Stulginskio universitete.

Parengė Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas

Monografijos „Kaimo politikos evoliucija“ viršelis

Monografijos sutiktuvėse diskutuoja MRU Vadybos instituto profesorius Alvydas Baležentis ir Baltarusijos agroparamonių kompleksų sistemos tyrimo instituto direktorius Aleksandras Špakas

■ Atkelta iš 4 p.

Jis vadovavo Aukštųjų mokslų draugijai, dalyvavo steigiant Aukštuosius kursus – Lietuvos universiteto pirmąją ir buvo pirmasis Žemės ūkio akademijos rektorius. Jis sukūrė Lietuvos miškų valdymo sistemą, parengė valstybinės miškų politikos principus ir dokumentus, padėjo pagrindus daugeliui lietuviškos miškotyras mokslo šakų. Kaip nė vienas kitas tarpukario Lietuvos veikėjas,

P. Matulionis galėjo didžiuotis savo dviem sūnumis – Lietuvos kariuomenės kūrėjais savanoriais.

Knygoje išskirti ir susisteminti penkiolika P. Matulionio veiklos barų, tarp kurių pirmą kartą išanalizuotas visas jo literatūrinis palikimas, pateikta jo išsami karjera carinės Rusijos miškų žinyboje, patikslinta ir susisteminta jo veikla Vilniuje, šeimyninio gyvenimo detalės, išaiškinti lietuviybės gaivinimo Vilniuje istorijai svarbūs pastatai: namas, kuria-

me 1894–1910 m. gyveno P. Matulionio šeima, namai, kuriuose vyko pirmieji gausūs lietuvių arbatvakariai Vilniuje, namai, kuriuose P. Matulionis pastatė pirmuosius viešus lietuviškus spektaklius Vilniuje. Aptartas jo vaidmuo ir nuopelnai įvairiose lietuvių draugijose ir organizacijose, pateiktas istorinis visų jo veiklos barų kontekstas ir t. t.

Siekiant atskleisti P. Matulionio vietą ir indėlį toje daugybėje veiklos barų, buvo įsigilinta į jo veiksmų ištakas, priežastis, politinį ir dalykinį kontekstą. Siekiant geriau suprasti ir pajusti aprašomąjį laikmetį, knyga pagrįsta ne tik žinomų Lietuvos visuomenės veikėjų straipsniais, knygomis ir atsiminimais, bet ir išsamiu tuometinės periodinės spaudos tyrimu, todėl panaudotų literatūros šaltinių skaičius yra įspūdingas. Knyga gana gausiai iliustruota P. Matulionio laikmečio dokumentų, jo paties darbų ir laiškų kopijomis, amžininkų, turėjusių įtakos jo gyvenime, nuotraukomis.

Ši knyga – tai vėlyvas atsiliepinimas į žinomos kultūros veikėjos Marijos Piaseckaitės-Šlapelienės (1880–1977) kvietimą: „Garbė amžina ir pagarba Didžiajam Lietuvių Veikėjui, nemirštamajam prof. Povilui Matulioniui. Prof. P. Matulionio veiklą reikia aprašyti.“

Šiame name (Vilniuje, Aguonų g. 7) Povilas Matulionis gyveno 1894–1910 metais

Baisogaloje paminėtos 135-osios VLADISLOVO KOMARO gimimo metinės

Regina VAITKEVIČIENĖ

Baisogala garsėja respublikinės reikšmės architektūros paminklu – Komaro dvaro sodybos ansambliu. Miestelio centre į 35 metrų aukštį stiebiasi Komarų funduotos Švč. Trejybės bažnyčios bokštas. Minint paskutiniojo dvaro savininko, pavyzdinio ūkio agronomo Vladislovo Komaro 135-ąsias gimimo metines, buvo siekiama prisiminti šimtą metų Baisogaloje gyvavusios garsios giminės nuopelnus miesteliui ir Lietuvos valstybei.

Renginio priešistorė

Šių eilučių autorei, renkančiai medžiagą apie Baisogaloje gyvenusias tris Komarų kartas, jau seniai rūpėjo grąžinti moralinę skolą giminei, su kuria siejama miestelio antrojo ekonominio pakilimo banga. Tai turėjo būti renginys, siejamas su kuria nors svarbia giminės data. Kadangi šaltiniuose buvo nurodomi skirtingi paskutiniojo dvaro savininko Vladislovo Komaro gimimo metai, rūpėjo išsiaiškinti tikslią V. Komaro gimimo datą, nes viena iš datų reiškė, jog 2014-ieji būtų jubiliejiniai metai.

Maloniai leidus Baisogalos parapijos klebonui Tomui Janavičiui, kartu su bendraminte, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Gyvulininkystės instituto vyresniąja mokslo darbuotoja dr. Ina Stuoģe ne vieną valandą praleidome bažnyčios zakristijoje, ieškodamos XIX amžiaus foliantuose V. Komaro gimimo ir krikšto datų. Paaikškėjo, kad V. Komaras gimęs 1879 metų spalio 26 dieną. Jubiliejinę šventę Baisogaloje

Koplytstulpis Komarų giminės atminimui. Nuotr. Auksės Jasilionienės

galoje. Jų valdymo laikotarpis – 1830 – 1940 metai. Vladislovas. Agronomo tėvas (1810-1896) 1882 metais fundavo Baisogalos bažnyčios statybą. Jo rūpesčiu dvaras įgijo šiandieninį pavidalą.

Paskutiniojo Baisogalos dvaro savininko Vladislovo Komaro (1879-1941) šeimininkavimo metu Baisogala buvo Lietuvos žemdirbystės mokslų Meka: kaip pavyzdingas ūkininkas ir gabus agronomas, naudodamas

augalų veislių palyginimo, tręšimo ir naujų augalų auginimo bandymai. Veikė net dvi laboratorijos: fitopatologijos ir chemijos.

Komaro dvare buvo plėtojamas veislinių gyvulių auginimas krašto poreikiams. Pagal sutartį su Lietuvos žemės ūkio akademija V. Komaras sudarė sąlygas studentams atlikti gamybinių mokymo praktiką jo valdomame ūkyje. Į pavyzdinį Komaro ūkį buvo vežamos

šeimininkui rūpėjo ir žmonių švietimas: jis paskyrė patalpas parapijos mokyklai, jas atnaujino ir mokėjo mokytojui atlyginimą.

Sovietų Sąjungai 1940 metais aneksavus Lietuvą, V. Komaras nepasitraukė į užsienį. Jis tikėjosi toliau tęsti agronomo veiklą ir teprašė nedidelių patalpų šeimai, tačiau buvo areštuotas, kurį laiką kalinamas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime, vėliau ištremtas į Pietų Sibirą, kur 1941 metais mirė.

Komarų palikuonys padovanojo miesteliui architektūros paminklą – dvarą su devyniolika jo ansamblių formuojančių pastatų.

Šventės akcentai

Vienas iš šventės akcentų buvo Šiaulių vyskupo E. Bartulio aukojamos šv. Mišios už visą Komarų dinastiją. Baisogalos Švč. Trejybės bažnyčia buvo pilnutėlė vietos gyventojų, panorusių išklausyti šv. Mišių ir iš Jo Eminencijos lūpų išgirsti, kokie yra Komarų nuopelnai kraštui. Prieš šv. Mišias vienas iš Komaro palikuonių iškilmingai įnešė į bažnyčią vėliavą su giminės herbu. Po Mišių visi susirinko bažnyčios šventoriuje. Čia vyskupas pašventino koplytstulpį šv. Vladislovui. Jį išdrožė ir priešais Komarų giminės mauzoliejų pastatė baisogaliatis medžio drožėjas Edvardas Bielokopytovas. Koplytstulpyje išdrožti žodžiai: „Komarams dėkingi baisogaliai“. Atidengiant koplytstulpį, giesmę pagiedojo lenkių moterų ansamblis ISSA iš Kėdainių (vadovė Irena Duchovska).

Baisogalos seniūnas Romas Kalvaitis kreipėsi į susirinkusiuosius eilėraščių žodžiais, sakydamas, jog „visi paliekam pėdas/ eidami gimtaisiais

klebonas Tomas Janavičius. Visą dieną dvare buvo rengiamos ekskursijos, kurių metu apie Komarų dinastiją pasakojo ir aprodė rūmus šių eilučių autorė. Ekskursijų dalyviai džiaugėsi nepakartojama dvaro aura, puikia rotundinės salės akustika, domėjosi įvairiais Komarų gyvenimo faktais. Beveik visi norėjo pamatyti nuolatinę ekspoziciją, skirtą Komarams. Deja, kol tokios ekspozicijos dvare nėra, todėl žiūrovams teko susipažinti tik su laikina stendine medžiaga.

Po pietų miestelio visuomenė ir svečiai susirinko į iškilmingą Vladislovo Komaro 135-ųjų gimimo metinių minėjimą, vykusį dvaro rūmuose. Tiek visuose renginiuose, tiek minėjime dalyvavo gausus Komarų giminės palikuonių būrys: Lenkijoje gyvenantis V. Komaro vaikaitis Vladislavas Sobanskis su seserimi Roza Vocial ir kitais artimaisiais, Palėvenės dvaro šeimininkė Nijolė Marija Milaknienė su vyru, vaikais ir anūkais, Raguvėlės dvaro savininkė Akvilina Rimševičienė su šeima. Šventę savo apsilankymu pagerbė ir A. Stulginskio universiteto agronomijos fakulteto dekanas profesorius Viktoras Pranckietis, laikraščio „Mokslas Lietuva“ vyriausiasis redaktorius dr. Jonas Jasaitis, LSMU Gyvulininkystės instituto direktorė, dr. Violeta Juškienė, Radviliškio rajono savivaldybės administracijos direktorė Jolanta Margaitienė. Poietinę-muzikinę kompoziciją, skirtą V. Komaro gyvenimui ir veiklai, atliko Kalbos premijos laureatė, visuomenės veikėja, rašytoja ir atlikėja Violeta Bakutienė. (Šio pranešimo autorės – Ina Stuoģe ir Violeta Bakutienė). Apie senelio gyvenimą ir veiklą papasakojo vaikaitis V. Sobanskis. Profesorius Viktoras Pranckietis aptarė Komaro ūkininkų inovacijų svarbą, džiaugėsi baisogališkių iniciatyva prisiminti žymių žmonių nuopelnus. Jis įteikė V. Komaro palikuonims lietuviškos ruginės duonos kepalą. Apie pastangas išsaugoti ir puoselėti istorinį-kultūrinį paveldą kalbėjo LSMU Gyvulininkystės instituto direktorė Violeta Juškienė. Susirinkusiesiems specialią, šventei skirtą programą atliko mišrus choras SALUTO iš Kauno (vadovė Ramutė Štreimikytė). Visus sužavėjo profesionalus atlikimas. Po koncerto gražiausius padėkos žodžius V. Komaro palikuonys ir visi susirinkusieji išsakė pagrindinei šventės organizatorei, Baisogalos istorinio-kultūrinio paveldo kaupimo ir išsaugojimo iniciatyvinės grupės narei, LSMU Gyvulininkystės instituto vyresniajai mokslo darbuotojai dr. Inai Stuoģei. Už rūpinimąsi finansiniais dalykais padėkota Baisogalos seniūnui Romui Kalvaičiui, už mauzoliejiaus remontą – klebonui Tomui Janavičiui. Susitikimo metu pasikeista dovanomis.

Autorė yra Baisogalos istorinio-kultūrinio paveldo kaupimo ir išsaugojimo iniciatyvinės grupės narė.

Agronomo Komaro vaikaitis Vladislavas Sobanskis

Vladislovo Komaro 135-ųjų gimimo metinių minėjimas Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Gyvulininkystės institute

buvo nuspręsta surengta spalio 25-ąją, V. Komaro gimimo dienos išvakarėse.

Komarų nuopelnai Baisogalai ir Lietuvai

Baisogalos miestelio istorijoje ryškūs du jo ekonominio pakilimo etapai. Pirmasis apima laikotarpį nuo 16 iki 17 amž. vidurio, kai dvaras ir besikurianti šalia jo gyvenvietė gyveno ekonominio klestėjimo laikotarpį (iki švedų ir rusų kariuomenių invazijų į Lietuvą). Antrasis ekonominio pakilimo laikotarpis siejamas su Komarų dinastija Baiso-

pažangius agronomijos mokslo metodus, Komaras savo dvarą pavertė reprezentaciniu ūkiu. Baisogaloje V. Komaro iniciatyva buvo įkurtas Kauno gubernijos Žemės ūkio tyrimų skyrius su tyrimų stotimi ir pavyzdiniu ūkiu (ūkis - paties V. Komaro). Iki Pirmojo pasaulinio karo Baisogalos bandymų stotis buvo pagrindinis Lietuvos žemės ūkio bandymų planavimo, kontrolės ir koordinavimo centras. Čia 1911 metais buvo pradėtas augalų selekcijos darbas. Stotyje ir penkiuose jos bandymų punktuose buvo atliekami žemės ūkio

ekskursijos. V. Komaras mokėsi Vokietijoje ekonomikos ir agronomijos, todėl naujovės jam nebuvo svetimos. Jis vienas iš pirmųjų Lietuvoje pradėjo laukus tręšti gyvulių kaulų trąšomis, net buvo įsirengęs kaulų deginimo fabrikėlį. Komaro dvare veikusi spirito varykla buvo viena didžiausių Lietuvoje. Pirmosios Respublikos (1918-1940) laikotarpiu V. Komaras savo ūkyje auginė bulves ir iš jų varė spiritą valstybės monopoliumi. Jis prieš Pirmąjį pasaulinį karą nudrenavo dvaro laukus ir pagerino pievas. Baisogalos dvaro

laukais...“ Anot seniūno, Baisogalos žemėje ryškų istorinį, ekonominį ir kultūrinį pėdsaką paliko Komarų giminės žmonės. Koplytstulpio autorius E. Bielokopytovas pabrėžė simbolinį faktą, jog paminklas išdrožtas iš dvaro parke augusio ažuolo. Komarų giminės atstovas Vladislavas Sobanskis dėkojo baisogaličiams už didelę, gražią šventę ir už Komarų palikimo puoselėjimą.

Kitas šventės akcentas buvo apsilankymas restauruotame Komarų giminės mauzoliejuje, kurio atnaujinimu pasirūpino Baisogalos parapijos

iniciatyvinės grupės narei, LSMU Gyvulininkystės instituto vyresniajai mokslo darbuotojai dr. Inai Stuoģei. Už rūpinimąsi finansiniais dalykais padėkota Baisogalos seniūnui Romui Kalvaičiui, už mauzoliejiaus remontą – klebonui Tomui Janavičiui. Susitikimo metu pasikeista dovanomis.

Autorė yra Baisogalos istorinio-kultūrinio paveldo kaupimo ir išsaugojimo iniciatyvinės grupės narė.

SEMINARAS–DISKUSIJA „STABDANT JŪRINIO PAVELDO NYKIMĄ LIETUVOJE“

Algimantas GRAŽULIS

Klaipėdos senamiestyje, viešbučio „Europė“ konferencijų salėje spalio 23 d. įvyko Lietuvos jūrų muziejaus organizuotas seminaras – diskusija „Stabdant jūrinio paveldo nykimą Lietuvoje“. Seminaro dalyviams metu buvo pristatytas Lietuvos jūrų muziejaus projektas „Nerijos forto išsaugojimas ir jo tvarus naudojimas“, parengtas pagal 2009-2014 m. Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo programos „Kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimas ir atgaivinimas“ kriterijus. Apžvelgta Klaipėdos jūrinio paveldo būklė, diskutuota apie jo apsaugos galimybes, informuota apie grėsmes šiam paveldui. Iš klausėme pranešimą apie Norvegijos jūrinio paveldo apsaugos, panaudojimo bei gaivinimo gerą patirtį.

Lietuvos jūrų muziejaus (LJM) darbuotojas, istorikas Dainius Elertas seminare pristatė pranešimą „Jūrinis kultūros paveldas Klaipėdoje: sampratos kontūrai“. Apžvelgta itin vertingo išlikusio Klaipėdos jūrinio kultūros paveldo kompleksų bei pavienių objektų būklė bei jų pritaikymo perspektyvos. Buvo pateikti Klaipėdos uostamiesčio, uosto struktūros ir

infrastruktūros, navigacinių orientyrų sistemos, žvejybos relikvų ir kitų Klaipėdos jūrinio kultūros paveldo segmentų apibūdinimai su konkrečiais pavyzdžiais. Be to, atkreiptas dėmesys į unikalios pontonų konstrukcijos Žiemos uosto sunaikinimo grėsmę, t.y. į keitimą jį užpilti ir įrengti krovos aikštelę. Prelegentas taip pat priminė sunaikinto bakeno istoriją, pateikė kitų reikšmingų jūrinio paveldo objektų naikinimo ar žalojimo pavyzdžių. Kaip gera, sektina iniciatyva, buvo apibūdintas „Meridiano“ restauravimas ir jo pritaikymas, panaudojus privačias Klaipėdos verslininkų lėšas.

LJM direktorė Olga Žalienė informavo, kad finansavimas pagal minėtą projektą Nerijos forto tvarkybos darbams jau yra skirtas. Ji apibūdino, kad planuojama sutvarkyti gynybinio griovio vidinę ir išorinę krantines, išvalyti dugną, restauruoti trijų kaponų istorinius raudonų plytų mūrus, sargybines, tiltą ir įrengti naujas ekspozicijas. Buvo pabrėžta, kad griovyje susikaupė didelis kenksmingo dumblo kiekis. Užsiminta ir apie tai, kad sustojes „Pakrančių ir jūrinio kultūros paveldo tyrimų programos“ tobulinimo ir tolesnio derinimo procesas.

Norvegijos Stavangerio miesto jūrų muziejaus vyresnysis specialistas Haraldas Hamrė perskaitė pranešimą „Jūrinio paveldo išsaugojimo projektai Norvegijoje“. Šioje valstybėje jūrinio paveldo būkle rimtai susirūpinta gal tik prieš gerus keturis dešimtmečius. Vis tik turtingoje šalyje per šį laikotarpį padarytas milžiniškas šuolis. Pranešėjas nurodė, kad senieji laivai Norvegijoje ypač saugomi ir restauruojami. Yra trys senųjų laivų restauravimo centrai (du iš jų restauruoja tik medinius laivus), kuriuos išlaiko valstybė. Norvegijoje yra 220 saugomų laivų sąrašas, o 10 laivų yra ypač saugomų sąraše. Stavangerio muziejus irgi turi ne vieną plaukiojantį burinį laivą – eksponatą. Ypač vertinga istorinė erdvinė Stavangerio miesto struktūra bei panorama su didelių baltų sandėlių ir silkių apdorojimo pastatų, išrikuotų galų į vandens telkinius bei gatves, virtinėmis nuo XIX a. vidurio iki šiol yra nepakitusi (apie tai liudijo įspūdingos iliustracijos). Tik šiuose pastatuose dabar yra ne sandėliai, o viešbučiai, restoranai, įstaigos ir pan. Pats muziejus yra įsikūręs dvejuose istoriniuose sandėliuose, kuriuose išsaugota daug autentiškų interjero elementų. Dar 1989 m. muziejus parengė programą ir bandė gaivinti tradicinį Baltijos silkių

Klaipėdos senamiesčio gatvės dabartinis vaizdas. A. Gražulio nuotraukos

Klaipėdos senamiesčio pasažų dabartinis vaizdas

Nesaugomi Klaipėdos jūrų tvirtovės fragmentai

tiesimo kelią, kuris apėmė ir Klaipėdą.

Diskusijoje aptartos Klaipėdos jūrinio kultūros paveldo apsaugos problemos, kalbėta apie primirštos Memelio miesto idėjos gaivinimą, ypač daug diskutuota Žiemos uosto išsaugojimo klausimu. Priminta, kad Žiemos uostas turi būti išsaugotas, vadovaujantis teisės aktais bei galiojančiais teritorijų planavimo dokumentais, pirmiausia – 2002 m. LR teritorijos bendruoju planu. Jame nustatyta, jog vienas svarbiausių veiksmų apskrityje yra „istoriškai susiformavusių kultūrinio kraštovaizdžio erdvių struktūrų išlikimas“. Visgi pastaruoju metu rengiami ar parengti senamiesčių ar istorinių miestų dalių specialieji planai dažnai yra nepagrįsti urbanistinių tyrimų išvadomis ir pasiūlymais bei specialiaisiais teritorinio planavimo dokumentais.

Šiuolaikinis Lietuvos kaimas roko muzikos atlikėjo akimis (2)

Jonas CHOCKEVIČIUS

(Pabaiga. Pradžia – 18 nr.)

Muzikos atlikėjų požiūris

Mūsų stebėjimai rodo, kad kaimo samprata net tarp miestiečių vis rečiau turi neigiamą atspalvį. Ne vienas atlikėjas apie kaimą atsiliepė, kaip apie daug malonesnę erdvę koncertinei veiklai nei miestas. Pagrindiniai teigiami bruožai: žmonės nuoširdūs, noriai lanko renginius, viskuo domisi. Pasak grupės „Sutemon“ lyderio Roko Baškio, kaimo žmonės vis dar yra kuo maloniai nustebinti. Jis teigia, kad ekstremalios naujovės, kurios mieste laikomos priimtiniomis, užmiestyje gali klausytojus šokiruoti.

Visi apklaustieji atlikėjai vienbalsiai įvertino kaimo svetingumą ir vaišingumą. R. Baškys pabrėžė, kad mieste atlikėjo santykiai su žiūrovu labiausiai apibūrinami kaip „perku – parduodu“, o kaime atlikėjas vertinamas kaip svečias. Tai atsispindi ir bendraujant su organizatoriais. Pokalbiai su mieste rengiamų koncertų organizatoriais būna daug trumpesni, su jais aptariamos tik techninės ir finansinės renginių sąlygos. Į jų organizavimą dažniau žvelgiama kaip į amatą, kuriame nebelieka vietos emocijoms ir kitokiems nei verslo santykiams.

Jonas Chockevičius

Kaimuose ir miesteliuose renginius paprastai organizuoja aktyvios bendruomenės, kultūros centrai, iš idėjos dirbantys asmenys, kurių pagrindinis tikslas – surengti elgsenos kultūros augimą skatinančią šventę. Atlikėjai pastebėjo, kad ne tik kultūros darbuotojai, bet ir patys vietiniai gyventojai prisideda prie renginių organizavimo. Kaimuose ir miesteliuose kultūros sklaidą vykdo ne tik kultūros centrai, bet ir bažnyčios, bibliotekos, mokyklos ir kt. Laurynas Baškys (iš grupės „Thundertale“) teigia, jog kaime publika yra „nuoširdesnė, neišdidi, vertina atlikėjų darbą“. Enriko Slavinsko nuomone (grupė „Obtest“ ir „Soul Stealer“), tai muzikantams suteikia daugiau džiaugsmo. Natūralu, kad į tokią šventę pakviesti atlikėjai priimami kaip svečiai, o ne kaip verslo partneriai. Muzika vertinama ne kaip perkamas produktas, o kaip kultūros vertybė. Atitinkama reakcija būna ir po koncertų: gėlės, vieša žodinė organizatorių padėka, kvietimas pasivaikšioti. Svetingumas – unikalūs užmiesčio bruožai, kurį reikia išsaugoti, kad kaimas išlaikytų savo

išskirtinumą ir netaptų miesto kopija.

Vaišės kaimo bendruomenėse yra suvokiamos kaip natūralus dalykas, taigi ir atlikėjai jaučiasi daug labiau gerbiami. Deja, vos ne kiekviename kaime renginių organizatoriai stengiasi juos pavaišinti vietinės gamybos svaigiaisiais gėrimais. Šio straipsnio autorius pastebėjo, jog net nesvarbu, kokių paros metu pasibaigė renginys, kiek pasirodymų tą dieną dar laukia, organizatoriai vis tiek primygtinai siūlo pasivaikšioti. Tokie situacijos pasiteisinimai negalioja, o atsisakymas vertinamas kaip įžeidimas.

Vienas iš pagrindinių dalykų, įtakojančių klausytojų susidomėjimą, yra atlikėjų populiarumas. Mūsų stebėjimai rodo, jog šiuolaikinį kaimą stipriai veikia televizija, radijas ir internetas. Masinė žiniasklaida formuoja ir klausytojų muzikinį išprusimą. Daugumos apklaustųjų nuomone, jei atlikėjas dažnai rodomas per televiziją, o jo dainos dažnai transliuojamos per radiją, tai susidomėjimas juo bus daug didesnis.

Vaistingųjų ir nykstančių augalų įvairovės apsauga

Prof. Antanas SVIRSKIS
Lietuvos ekologinės žemdirbystės asociacija

„Visas pasaulis pirmiausia mūsų sąmonė, mūsų dvasioj. Iš čia mes jį keičiame prieš save. Mes jį kuriame... Žmoguje veikia kūrimo galios... Žmogus turi savyje viską: dangų, žemę, pragarą“

Vydūnas

Augalų pasaulis yra nuostabus. Aukščiausiasis taip surūdė, kad augalai yra maistas, pašaras ir vaistas visiems gyviesiems. Gamtoje yra vaistų nuo visų ligų. Tą gerai suprato mūsų protėviai ir proseneliai. Pagrindiniai jų vaistai buvo gaunami ir naudojami tiesiai iš gamtos, o patyrimas buvo perduodamas iš kartos į kartą. Dabartinis žmogus daugelį tų patyrimo paslapčių prarado ir bando iš naujo atrasti. Sukurta daugybė cheminių vaistų, tačiau žmogus už gamtą dar nieko tobuliau nesukūrė, nors deda daug pastangų. Pasaulyje smarkiai mažėja bioįvairovė ir didėja aplinkos užterštumas. Daug teršalų (vieni iš jų įvairūs toksinai ir net radionuklidai) įsisavina ir sukaupia įvairūs augalai. Galioja sena taisyklė: sveikas dirvožemis ir aplinka - sveikas augalas - sveiki gyvūnai ir žmogus. Vaistingųjų augalų specifinės savybės, jų sudėtinga ir įvairiapusė cheminė sudėtis žymia dalimi priklauso ne tik nuo augalų rūšinės priklausomybės, bet ir nuo auginimo regionų, derliaus nuėmimo būdų bei laiko, paruošimo ir saugojimo. Lietuvoje turime senas vaistažolių ruošimo ir naudojimo tradicijas. Deja, aplinkos užterštumas daug didesnis nei buvo prieš 100 ar 50 metų, nors, lyginant su daugeliu kitų pasaulio šalių užterštumu, Lietuvoje jis yra gerokai mažesnis. Dabar ir Lietuvoje labai išplėtotas autotransportas, veikia įvairios chemijos gamyklos, stambūs gyvulininkystės kompleksai, dirvožemiai užteršti įvairiausių pesticidų ir sunkiųjų metalų likučiais. Todėl ne tik maisto produktai, pašarai, bet ir vaistažolės turi būti auginami ir ruošiami labai atidžiai. Daug teršalų į šalies teritoriją patenka ir iš kaimyninių šalių su oro pernašomis... Taigi aplinkos kokybė labai pablogėjo ir turime viską daryti, kad ją sumažintume arba išvengtume padidėjusios taršos pasekmių.

Nuo seno vaistažolės buvo renkamos natūraliose pievose ar miškuose. Tokios jos - vertingiausios. Deja, didėjant užterštumui ir mažėjant bioįvairovei, tą daryti vis sunkiau. Tenka kurti vaistažolių auginimo ūkius ar įrengti specialius plotus. Lietuvos teritorijoje auga per 2000 augalų rūšių (pasaulyje - apie 500 000). Dešimtadalį jis jau įtraukta į Raudonąją knygą ir tas sąrašas kasmet ilgėja. Išleista puiki knyga „Lietuvos žaliasis rūbas“ (K. K. Vilkonis, 2001). Joje aprašyta net 1600 augalų rūšių, augančių Lietuvoje. Pateiktos originalios nuotraukos. Tai labai padeda visiems besidomintiems augalų pasauliu ir vaistažolių galia.

Kolektyvizacija, melioracija, chemizacija ir privatizacija daug prisidėjo prie natūralios augalijos sunykimui šalyje. Daug metų atlieku fenologinius stebėjimus. Daugelį stebimų augalų rūšių berandu tik melioracijos grioviuose ar prie geležinkelio sankasų. Labai sunyko, tiksliau buvo sunaikintos, ir daugelio populiarių vaistažolių augimvietės. Vidurio Lietuvoje ne-

beįmanoma rasti puplaiškių, ajerų, valerijonų, vingiorykščių, pataisų, bitkrėslų, varnalėšų, plačialapių gysločių ir daugelio kitų vertingų vaistažolių net ir mažų augimviečių. Menu laikus, kai daugelį išvardintų augalų buvo galima rasti pakelėse, mažų upelių prievagėse bei laukų pakraščiuose. Tikriausiai į tuos laikus, kai natūralių pievų kvadratiname metre augo po keliasdešimt augalų rūšių, plytėjo dobilų laukai, jau ir norėdami nebeįsime. Juolab nustatyta, kad išarta ir apleista natūrali pieva atsistato tik po 30 metų. Tokios pievos žydėjo visą vasarą, jose dūzgė kamanės ir bitės, pleveno drugeliai,

sodybėlėmis ir kalnų pievomis. Tai tikras rojus žmogui ir laukinei gamtai. Nepaisant to, valstybė skatina ūkininkus įrengti daugiametį įvairiažolių juostas. Jeigu tokios juostos užima ne mažiau kaip 5 proc. ūkio pasėlių ploto ir bus laikomos neišartos bent 5 metus bei šienaujamos tik antroje vasaros pusėje, kai peržydi dauguma augalų ir išsiperi laukiniai paukščiai, valstybė sumoka už pasėtą sėklą ir dar kasmet išmoka už kiekvieną hektarą tokių žaliųjų pinigų sumą, kurią ūkininkas gautų pardavęs 5 tonas grūdų... Tad nieko nuostabaus, kad ten klesti ne tik naudingieji vabzdžiai, paukščiai bei kiti

žemdirbystė, retai kur bepamatysi kurapkų pulkelį, šuoliuojantį kiškį, varlę, išgirsi griežlės ar putpelės trėles. Labai sumažėjo pempų, kuolingų ir daug kitų gyvūnų rūšių. Pastabesnis žmogus paliudys, kad vis rečiau begirdėti vieversio giesmelės, vis rečiau galima pamatyti skraidančius drugelius ar darbštuoles kamanes. Pasak prof. S. Juknevičiaus, baigia išnykti net žiogai, nes išnyko laukinė augalija. Tai ne tik besaikio žemės ūkio intensyvinimo bei chemizavimo pasekmė, bet ir lizdaviečių ir augimviečių sunaikinimas, ankstyvas ir dažnas mažai kur belikusis kultūrinių žaliųjų šienavimas. Taigi

reikėtų tik sveikinti ES vadovų iniciatyvas, nes jos aktualios daugumai Europos šalių.

Lietuvoje netrūksta dirbamos žemės laukų, tačiau kiek pikto balsų jau girdėti iš valdininkų ir stambių žemvaldžių dėl numatomo žalimo. Matyt, jie supranta ir bijo, kad nebegalės taip nerūpestingai naudoti herbicidus ir beatodairiškai naikinti želdinius bei plėsti dirbamus laukus. Žinotina, kad ne laukų dydis nulemia derlių. Įdiegę žaliausias juostas, ne tik išsaugotume bioįvairovę, bet ir nuo išnykimo apsaugotume daugelį vaistingųjų augalų rūšių, kurių paklausa kasmet didėja.

Reikėtų visokeriopai skatinti ekologinės žemdirbystės plėtrą šalyje, nes ji ne tik aprūpina gyventojus kokybiškais maisto produktais, bet ir saugo gamtą - visų mūsų namus. Sektinas kaimyninės Lenkijos pavyzdys, kur net 80 proc. smulkių ekologinių ūkių vertinami tik už gamtosauginių problemų sprendimą. Jie ne tik saugo gamtą, augina netradicinius augalus, vaistažoles, gyvūnus, aprūpina save, gimines ir kaimynus kokybiškais maisto produktais. Lenkijoje kasmet išauginama apie 20 000 t 70 rūšių vaistažolių - tai sudaro apie 40 proc. ES rinkos (Lietuvoje vos 280 t). Jie gauna tokią pat paramą kaip ir stambūs prekiniai ekologiniai ūkiai. Gi mūsųose net turintys 1-2 ha ekologinius ūkelius priversti užsimiti bereikalingo popierizmo šūsnų tvarkymu ir pažymų apie realizuotus kelis maišus produkcijos pildymu bei kontrolierių priekabių neutralizavimu.

Lietuvoje yra keliolika vaistažolių ir retų augalų rūšių auginimo ūkių. Tai provizorės Jadvygos Balvočiūtės pavyzdinis ekologinis ūkis, Viktorijos ir Kęstučio Vyšniauskų iš Raseinių rajono Gabšių kaimo dendrologinis ūkis, vienuolynas „Pilni namai“ (jo bendruomenės kūrėjas kunigas Valerijus Rudzinskas), Janinos Danielienės iš Plungės rajono ūkis ir kiti. Maloniai buvau nustebintas praėjusiais metais Dotnuvoje Žemdirbystės instituto Bandymų skyriuje dr. Žydrės Kadžiulienės iniciatyva įrengta 6 m pločio ir kelių šimtų metrų ilgio medingųjų augalų juosta (nuo 2014 m. tokios juostos bus privalomos visuose ES šalių ūkiuose). Čia visą vasarą žydėjo garstyčios, medetkos, griekiai, facelijos, saulėgrąžos ir kiti augalai. Tai tik pavieniai gražūs pavyzdžiai. Tikėtina, kad šie pavyzdžiai, ilgai nelaukiant, paskatins ir visus žemdirbius

tą daryti. Vyšniauskų pavyzdys rodo, kad neblogai galima verstis auginant ir dauginant įvairius augalus vos 60 arų plote.

Pernai vaistingųjų augalų plantacijos šalyje tesudarė vos 2000 ha plotą. Medingųjų augalų auginimu turėtų labiau domėtis visi bitininkai. Yra didelės galimybės turėti tokius ūkius kiekviename rajone. Būtina atgaivinti kaimo mokyklų ir vaikų darželių mokomuosius daržus, kolekcinis augynus, jaunųjų ūkininkų būrelius ir kt. Vis daugiau vaistažolių reikia ekologiškai auginamų gyvulių gydymui. Dabar tampa mada visur įsirengti įvairaus dydžio vejas. Graudu darosi matant, kaip jų savininkai kas savaitę suprakaitavę, naudodami įvairiausių, dažniausia klaidingai užiančių, techniką „obliuoja“ beataugančią žolytę. Daugelyje užsienio šalių namų savininkai jau atsisakė tokios žolynų kosmetikos. Jie sėja dekoratyvinių gazonų sėklų mišinius, gėrisi visą vasarą žydinčiais augalais, renka vaistažoles ir tik rudeniop juos 1-2 kartus nušienauja, o žolę panaudoja komposto gamybai.

Prie bioįvairovės išsaugojimo daug gali prisidėti ir kolektyvinių sodų šeiminkai. Pavyzdžiui, mūsų 12 arų kuklaus sodelio pomedžiukas greta įprastinių sodo augalų auga sukatžolės, piliarožės, raudonėliai, meškiniai česnakai, pavasarinės raktažolės, melisos, trijų rūšių mėtės, katžolės, valerijonai, mažosios žiemenės, stumbražolės, pakalnutės, eleborai, tubės, pelynai ir net retosios melisalapės medumėlės. Jų pakankamai prisidžioviname sau, o sėklomis ir daigais dalijamės su draugais ir kaimynais. Didžiausias darbas yra reguliuoti skirtingų rūšių dauginimąsi, kad neužgožtų vienos kitų. Be to iš savo sodelio prisidžioviname juodųjų serbentų, aviečių, lazdynų, šilkmedžių lapų, pušų spyglių ir pumpurų.

Taigi ekologizuoti žemės ūkio gamybą ir gamtinės aplinkos priežiūrą yra daugybė metodų ir būdų. Taip užtikrintume ne tik sveikesnę ir jaunesnę aplinką, bet ir kokybišką vaistažolių, maisto produktų ir pašarų gausą ir galėtume sumažinti jų eksportą iš Lenkijos. Juolab, kad vaistažolių supirkėjai žada už Lietuvoje surinktas vaistažoles mokėti brangiau nei už įvežtas. Didelį darbą propaguojant visokeriopą vaistingųjų augalų naudą atlieka „Žolinčių akademija“, vadovaujama energingos ir sumanios prezidentės Danutės Kunčienės. Svarbu nelikti abejingiems ir pagal sugebėjimus bei galimybes prisidėti prie šio kilnaus ir labai svarbaus darbo.

Autorius yra ilgametis Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Žemdirbystės instituto mokslo darbuotojas. Jis rašo: „Turėjau garbės bendrauti su garsiais Lietuvos žolininkystės specialistais, kaip antai, prof. J. Tonkūnu, prof. K. Eringiu. Vienas iš Lietuvos mokslininkų sąjungos įkūrėjų ir Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas prof. L. Kadžiulis labai domėjosi žolių selekcininkų darbais ir buvo nuolatinis mano straipsnių bei metodikų recenzentas. Su vienu iš garsiausių pašarinių žolių veislių selekcininku dr. J. Pivoriūnu teko bendrai dirbti beveik 30 metų, kuriant žolinių augalų veisles Dotnuvoje. Su iškilu botaniku doc. K. K. Vilkoniu 15 metų dirbome Gamtos didaktikos katedroje Šiaulių universitete. Tai jie atvedė mane į augalų pasaulio tyrimus. Už tai liksiu dėkingas per visą man likusį gyvenimą.“

Profesoriai Antanas Svirskis (pirmas iš dešinės) diskusijoje, įvykusioje memorialinėje prof. J. P. Aleksos auditorijoje Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakultete.

sėkmingai perėjo griežlės, kurapkos, vieversiai. Ganomos karvutės, nors davė ir mažiau pieno nei dabartinės, buvo sveikos, nes maitinosi įvairiažolėmis, kur buvo daug vaistažolių, o jų pienas su medumi buvo vaistas nuo daugelio ligų.

Ką daryti?

Natūralių pievų ir bioįvairovės išsaugojimo problema aktuali daugelyje šalių ir ją bandoma spręsti. Saaremos saloje (Estija) teko matyti saugomą pievą, kurios kvadratiname metre auga apie 60 augalų rūšių. Labai gerą įspūdį paliko ten matytas sklypas kolektyviniame sode, kuriame auginamos ir dauginamos į Estijos Raudonąją knygą įrašytos augalų rūšys. Labai malonu buvo lankytis keliuose Olandijos nedideliuose ūkiuose, kur vietoj buvusių kukurūzų laukų priesmėlio dirvose įrengtos natūralios pievos. Jų žolynuose auga po keliasdešimt vaistingųjų ir prieskoninių augalų rūšių. Žolynuose praminti natūralūs takai, kuriais vaikščioja močiutės su vaikais ir kitokio amžiaus lankytojai. Kaip taisyklė, lankytojai atvažiuoja iš miestų ir miestelių dviračiais. Čia esančiose kavinukėse jie gali atsigeriti įvairių rūšių arbatos, suvalgyti ledų ir nusipirkti įvairiausių arbatžolių. Kiekviename ūkyje įrengtos įvairiausių augalų demonstracinės kolekcijos. Laukelių dydis 3 - 5 kv. metrai. Įdomiausia, kad kaimuose šalia kavinės (arbatinės) ant grindinio pristatyta daugybė vazonėlių su įvairiausias natūralių pievų augalais. Ypač įdomu buvo stebėti, kaip lankytojai pirkto ir vežėsi namo vazonėlius su žydinčiais čiobreliais, bitkrėslėmis, raudonėliais, viržiais ir net dilgėlėmis, šalpusniais ir varnalėšomis...

Kas lankėsi nuostabiojoje Šveicarijoje, negalėjo atsistebėti nedideliais laukais, žalumynuose skandinavišiomis

gyvūnais, bet ir bet kas gali prisirinkti įvairiausių ekologiškai augančių vaistažolių. Šveicarijoje, Austrijoje tokių dekoratyvinių žolynų įrengimui reikia nemažai pievų gėlių ir kitų vertingų augalų rūšių sėklų. Teko lankytis ūkyje, kuris augina per 200 įvairiausių pievinių augalų sėklų ir jas parduoda sėklininkystės firmoms pagal sutartis. Tokių sėklų kilogramas kainuoja nuo keliasdešimt iki kelių šimtų eurų. Perkant sėklą gauni katalogą su spalvotomis nuotraukomis ir lotyniškais pavadinimais bei nurodytomis 100 g ir 1 kg sėklų kainomis. Čia taip pat galima nusipirkti įvairiausių žolių vazonuose, o taip pat rulonais susuktos gazonų velėnos. Paruoštų dekoratyvinių žolynų sėklų mišinių pagrindą sudaro pievinės miglės ar raudonieji eraičiai. Šveicarai ir austrai tokiomis sėklų mišiniais apsirūpina patys, o dalį pelningai eksportuoja į kitas šalis. Kas trukdo kums tai daryti?

Pagal naujas Bendrosios ES žemės ūkio politikos nuostatas numatomas vadinamasis žemės ūkio veiklos žalinimas. Pagal jį bus apribotas pesticidų naudojimas, reikės prisilaikyti bent elementarios sėjomainos, o ūkiai privalės užsėti ir saugoti bei prižiūrėti daugiafunkcines (laukų pakraščius) žaliųjų juostas, užimančias iki 7 proc. žemės ūkio naudmenų ploto, panašiai kaip tai daroma Šveicarijoje. Taisyklės įsigaliojo nuo 2014 metų. Naujų taisyklių tikslas - sustabdyti bioįvairovės degradaciją ir sudaryti geresnes sąlygas vertingos laukinės floros ir faunos egzistencijai. Tai iš tikrųjų labai palaikytina programa. Už žaliųjų juostų įrengimą numatomos nemažos išmokos.

Tik aklas gali nepastebėti, kaip pastaraisiais metais sparčiai mažėja bioįvairovė Lietuvoje. Pavyzdžiui, Vidurio Lietuvoje, kur vystoma intensyvi

JAUNIEJI MOKSLININKAI – ŽEMĖS ŪKIO PAŽANGAI

Lietuvos mokslų akademijos Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius lapkričio 6 d. surengė trečiąją jaunųjų mokslininkų konferenciją „Jaunieji mokslininkai – žemės ūkio pažangai“. Jos tikslas – telkti jaunosius mokslininkus, tyrinėjančius augalininkystės, sodininkystės ir daržininkystės, agrobiologijos ir agroekologijos, dirvožemio ir agrochemijos, miškininkystės, zootechnikos ir veterinarinės medicinos, žemės ūkio ir aplinkos inžinerijos, maisto saugos ir kokybės, agrarinės ekonomikos ir kaimo sociologijos raidą bei perspektyvas, skatinti jaunųjų tyrėjų bendradarbiavimą bei jų tyrimų rezultatų sklaidą.

Vykdamas valstybinę integruoto mokslo, studijų ir verslo centro (slėnio) „Nemunas“ programą, baigiami slėnio infrastruktūros kūrimo darbai, mokslinės laboratorijos aprūpintos nauja unikalia įranga. Todėl labai svarbu, kad į mokslą ateitų kuo daugiau jaunų, ga-

bių mokslininkų ir kad būtų kam dirbti su šia įranga. Siekiant aktyvesnio jaunųjų mokslininkų bendradarbiavimo, tampa labai aktualus mokslinių tyrimų rezultatų aptarimas ir ateities darbų tematikos planavimas. Todėl tikimasi, kad ši konferencija padės ne tik geriau naudotis naujomis laboratorijomis, gilinti fundamentinius mokslinius tyrimus, bet ir stiprins ryšius su verslo subjektais, skatins teikti žemės ūkio verslo konkurencingumą didinančių rekomendacijų.

Konferencijos dalyvius pasveikino LMA prezidentas prof. Valdemaras Razumas. Jis pažymėjo, kad bet kurie mokslo procesai prasideda nuo fundamentinių tyrimų. Labai svarbu, kad pagal fundamentinius tyrimus būtų diegiamos inovacijos, kurios kurtų pridėtinę vertę ir stiprintų Lietuvos ekonomikos konkurencingumą. Didelės viltys dedamos į jaunosius mokslininkus, kurie perimdami sukauptą

patirtį, toliau plėtotų žemės ūkio mokslą.

Konferencijoje dalyvavo LR Žemės ūkio ministrė Virginija Baltraitienė pasidžiaugė, kad į mokslą ateina gabus, turintis naujų idėjų jaunimas. Ministrė pažymėjo, kad žemės ūkyje yra daug problemų, kurias sprendžiant reikia mokslininkų pagalbos. Ji įvardijo svarbiausius iššūkius žemės ūkio mokslui – pasiekti, kad vartotojas gautų sveiką ir pigų produktą, įmonei išlaikytų konkurencingumą ir būtų tausojama aplinka. Ministrė pakvietė jaunosius mokslininkus būti aktyviais, įgyvendinant savo idėjas, garsiai sakyti, ko reikia, kad visi galėtų sėkmingai dirbti. Iš klausiusi plenarinio posėdžio pranešimus, ji pasidžiaugė, kad juose yra ne tik teorinių, bet ir taikomųjų žinių, kurios bus naudingos žemdirbiams, žemės ūkio verslo įmonėms bei sprendimus priimančioms politikoms. Ministrė pažadėjo suteikti daugiau galimybių jauniems mokslininkams įgyvendinti savo mokslines ambicijas bei idėjas.

Jau antrus metus šią konferenciją remia UAB „Dotnuvos projektai“. Bendrovės generalinis direktorius Edgaras Plauška pasidžiaugė gražiomis ir abipusiai naudingomis mokslo ir verslo bendradarbiavimo tradicijomis. Jis pažymėjo, kad žemės ūkio verslo sėkmė labai priklauso nuo to, kaip sparčiai žemės ūkio gamyboje ir paslaugose diegiamos technologinės ir socialinės inovacijos, ir pažadėjo, kad ir ateityje puoselės kontaktus su mokslininkais.

Konferencijoje dalyvavo 52 jaunie-

Konferencijos dalyviai Lietuvos mokslų akademijos rūmuose. Fotografijų autorė – Ona Gaidamavičiūtė

ji mokslininkai iš Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, Aleksandro Stulginskio, Lietuvos sveikatos mokslų ir Kauno technologijos universitetų, Gamtos tyrimų centro ir Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto. Jie skaitė pranešimus agronomijos, agrochemijos, sodininkystės ir daržininkystės, veterinarijos, zootechnikos, miškininkystės, aplinkotyros, agrarinės ekonomikos ir maisto saugos temomis.

Vienas iš šios konferencijos tikslų – skatinti jaunosius mokslininkus pasirengti bendravimui mokslininkų aplinkoje, apginti savo tyrimų metodikas ir pirmuosius tyrimų rezultatus. Todėl nebuvo stendinių pranešimų. Pranešėjams buvo užduota nemažai klausimų, į kuriuos jie sėkmingai atsakė. Ypač daug dėmesio ir klausimų sulaukė Lietuvos sveikatos mokslų uni-

versiteto doktoranto Vytauto Januškevičiaus pranešimas „Sarkosporidijų (*Sarcosystis*) invazijos ekstensyvumas ir intensyvumas žmonių maistui skerdžiamuose gyvuliuose“.

Galima pasidžiaugti, kad jaunieji mokslininkai labai kruopščiai paruošė pranešimus, sklandžiai juos pristatė ir diskutavo net 8 sekcijose. Sekcijoms vadovavo LMA nariai bei kiti žymūs mokslininkai, tad užduodami klausimai, diskusijos ir patarimai buvo labai vertingi mokslinę karjerą tik pradantiems doktorantams ir jauniems mokslininkams. Prof. Zenonas Dabkevičius teigė, kad šios kasmetės, ir ypač šių metų, konferencija svarbi tuo, kad ji skatina ugdyti jaunosius agrarinių mokslų specialistus, kurti ir skatinti

■ Nukelta | 12 p.

Grupė pranešėjų su LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininku akademiku Zenonu Dabkevičiumi (trečias iš dešinės)

Šiuolaikinis Lietuvos kaimas roko muzikos atlikėjo akimis

■ Atkelta iš 7 p.

L. Baškys (grupė „Thundertale“) pabrėžia, kad pasirodymai televizijos laidoje ir įvairiuose projektuose suteikia galimybę groti „metala“ net mažesniuose miesteliuose ir kaimuose. Tiesa, jeigu muzika atliekama neprofesionaliai, klausytojai apie tai greitai sužino ir į tokių grupių koncertus nebesirenka.

Svarbus aspektas, pritraukiantis klausytojus, yra renginio repertuaras. Koncertinė programa parenkama, atsižvelgiant į renginio pobūdį. Dauguma apklaustųjų teigia, jog laiko patikrintos, gerai žinomos dainos žmonėms patinka labiausiai. Tai suteikia galimybę koncertuose groti ir autorinius kūrinius. Kartais tokie kūriniai net sulaukia didesnio klausytojų dėmesio. Eimantas Švelnys, atliekantis dainuojamąją poeziją, teigia, kad muzikos pasirinkimą daugiausiai lemia koncerto ar festivalio turinys. Pastaruoju metu kaimų kultūrinė veikla tapo labai priklausoma nuo pramogų verslo, o tai mažina galimybes geriau pažinti profesionalius atlikėjus ir įvairaus stiliaus muziką. Aušra Zabielenė (2012, 87 p.) teigia, kad miestelių šventėse lieka vis mažiau tradicinių švenčių elementų, nes rengėjai dažnai renkasi geriau žinomus samdomus atlikėjus, o ne vietos ansamblius. Didėjant programos pasirinkimo galimybėms ir patys

gyventojai taptų kūrybiškesni, tobulėtų jų meninis skonis, augtų reikalavimai renginių kokybei.

Kultūros renginių kokybei turi įtakos ir jų vieta. Renginiai dažniausiai vyksta pagrindinėse kaimų ir miestelių aikštėse, parkuose, kultūros centruose ir kaimo turizmo sodybose bei privačiose erdvėse. Renginiams panaudojamos aikštės, vandens telkinių pakrantės, parkai, dvarai. Tinkamas vietos parinkimas sustiprina renginio įspūdį.

Kaimų ir miestelių šventėse publika – labai įvairi. Į tokias šventes žmonės dažnai atvyksta šeimomis, nuo jauniausių iki seniausių. Kadangi šie renginiai skirti visoms amžiaus grupėms, tai ir atlikėjai turi būti universalūs, pasiruošę sudominti klausytojus. Grupės „Ūkanose“ gitaristas H. L. Petrauskas, kuriam dažniausiai tenka koncertuoti roko muzikos festivaliuose, teigia, kad jų publika – jaunimas.

Kai kurie atlikėjai vis dar neįvertina galimybės pasirodyti kaimo ir miestelio renginiuose. Didėjant renginių skaičiui iki šiol miestuose dažniausiai koncertuojantys atlikėjai sužinotų apie gražias, jų dar neatrastas Lietuvos vietas. Plėstųsi ir renginių dalyvių akiratis.

Klausytojų požiūris

Kalbant apie šiuolaikinį kaimą ir jame vykstančius kultūros renginius, reikėtų nepamiršti ir pačių jo gyventojų

nuomonės. Jie žvelgia iš kitos pusės nei atlikėjai ir neretai turi išankstinę nuostatą. Šie renginiai suprantami kaip suteikiantys žinių ir skatinantys domėtis muzika. Tai veikla, kuri ugdo asmenybę ir formuoja vertybių sistemą. Dalis renginių reprezentuoja papročius ir tradicijas. Mūsų tyrimai rodo, jog tik nedidelė dalis dabar vykstančių renginių atspindi šiuos žmonių poreikius. Broniaus Kaknevičiaus, gyvenančio Kintuose ir aktyviai dalyvaujančio kultūrinės veiklos planavime, teigimu, daug renginių yra tapę „masinio nugirdymo“ priemone su menkaverte programa. Pasak Agnės iš Vilkaviškio rajono, trūkstant aukšto meninio lygio renginių, dažna šventė tampa „diskoteka su vestuviniu muzikantu ir daug alkoholio“. Gana dažnai organizatoriai nesugeba pritraukti žmonių iš aplinkinių gyvenviečių. Nemokėjimas tinkamai reklamuoti gali sąlygoti mažą renginių lankomumą.

Mūsų apklausti renginių dalyviai išsakė ir jų organizavimo problemas. Svarbiausios iš jų yra sudėtingos susisiekimo galimybės, kylančios vykstant į renginius, ir organizatorių nesugebėjimas užtikrinti dalyvių saugumo. Šio straipsnio autoriaus patirtis taip pat rodo, kad dažnai, atvykus į kaimo ar miestelio renginį, nutolti nuo scenos būna nejauku net ir atlikėjams.

Nepaisant nuomonių skirtumų,

visi apklaustieji pritarė, jog kultūros renginiai yra būtini. Bronius Kaknevičius paminėjo Kintuose vykstantį „Kintų muzikos festivalį“, kaip reikšmingą ne tik jų gyvenvietei, bet ir visai Lietuvai. Jis pastebėjo, kad net aukšto muzikinio lygio renginiuose nemalonų įspūdį neretai lemia klausytojų neišprusimas. Pavyzdžiui, į klasikinės muzikos koncertą žmonės ateina su maudymosi kostiumais, vaikai valgo ledus. Pasak Broniaus, svarbu, kad žmonės klausytųsi koncerto taip, tarsi jie būtų su ausinėmis. Geriau 150 žmonių, bet suprantančių, kur jie yra ir kas jiems groja, nei sausakimša salė ir „balaganas“. Minėtas pašnekovas papasakojo ir apie neeilinius nutikimus: „Eina jauna moteris iš Čepinskio koncerto ir verkia. Į kaimynės klausimą, kodėl verki, ji atsakė, kad pirmą kartą girdėjo tokį smuikavimą ir tai buvo neišpasakytai gražu...“ Vien dėl tokių akimirkų verta dirbti, šviečiant visuomenę, skiepijant supratimą apie skirtumus tarp eilinės diskotekos ir aukšto lygio kultūrinio renginio.

Dianos iš Tauragės rajono nuomone „kaimo gyvenime dabar – ne pats žydėjimas. Buvo ansambliai, bet jų jau nebėra. Jaunimas nenoriai įsitraukia į šią veiklą. Tautinis kaimo tapatumas jų nedomina. Vartotojiška visuomenė save uždaro kibernetinėje erdvėje.“ Pasak filosofo Vytauto Rubavičiaus

(2011, 11 p.) „daugeliui jaunesnės kartos individų bendravimas socialiniuose tinkluose svarbesnis už nacionalinį ar kitokį tapatumą, jiems nelabai rūpi lietuviškumo tvirtinimo bei deramos sklaidos klausimai“.

Didelė visuomenės dalis panirusi į kitą liūną – masinę televizijos ekranuose skleidžiamą primityvią pop kultūrą. Klausytojų susigrąžinimas į gyvos muzikos renginius yra nelengva užduotis, reikalaujanti begalės pastangų. Nuo mūsų priklauso, ar kaimas klestės. Tik stiprių bendruomenių dėka kaimas gali išlikti gyvas ir tapti kultūros puoselėtoju. Svarbu suteikti žmonėms galimybę atitrūkti nuo kasdienybės rūpesčių ir pajusti kultūros skleidžiamą šviesą. Tik išprususi tauta gali išlikti, suvokti, kas ji yra ir kur ji eina.

Autorius yra roko stiliaus muzikos atlikėjas, kompozitorius, vienas iš grupės „Thundertale“ įkūrėjų, Vakarų Londono universitete įgijęs muzikos bakalauro specialybę.

Šaltiniai:

Gaižutytė-Filipavičienė, Rubavičius, V. (2011). Nacionalinis tapatumas medių kultūroje. Kaunas: Kitos knygos.

Zabielenė, A. (2012). Tarp miesto ir kaimo: vaikų folkloro ansamblių veiklos problemos // Kaimo raidos kryptys žinių visuomenėje. p. 83-91.

KVIEČIAME DISKUTUOTI

G. Pociūtė: Nereikia dramatiškai Lietuvos kaimo padėties

Gintarė ROVAITĖ

Periferizacija – visoje Europoje pastebimas procesas. Augant ir ekonomiškai stiprėjant valstybių centrums, nuo jų nutolę regionai ekonomiškai silpnėja, juose ypač išryškėja socialinės problemos. Vyriausybė siekia stabdyti kaimo smukimą, tačiau Lietuvos periferijos tyrimą atlikusi Gintarė Pociūtė teigia: „Nereikia periferizacijos dramatiškai“. Gamtos tyrimų centro Geologijos ir geografijos institute parengta jos disertacija „Periferizacijos teritorinė raiška Lietuvoje“ apginta Vilniaus universitete. Autorėi suteiktas geografijos mokslų daktarės laipsnis.

Visapusiška periferizacija – pusėje Lietuvos

Periferija – nuo sostinės ar kito svarbaus miesto nutolę regionai, dažnai pasižymintys depopuliacija, žemesniais ekonominiais ir socialiniais rodikliais. Periferizacija – procesas, kuriantis periferinius regionus.

Gintarės Pociūtės teigimu, šiuo metu Lietuvoje yra susiformavę 3 nacionalinės svarbos centrai – Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestai. Šie centrai pritraukia daugiausia naujakurių ir investicijų, ekonominiai rodikliai čia aukščiausi. Santykinis stabilumas išsiskiria ir šalia trijų didžiųjų miestų esančios savivaldybės. Regioninės svarbos centrais galima laikyti Šiaulius, Panevėžį ir Alytaus miestus, kurie taip pat pasižymi geresniais ekonominiais ir demografiniais rodikliais.

Tuo tarpu kitose Lietuvos savivaldybėse tęsiasi periferizacija. „Dalinė periferizacija pasižymi kai kurios savivaldybės, o visapusiška periferizacija ypač ryški Šiaurės rytų, Šiaurės, Pietų, Vidurio ir Pietvakarių Lietuvoje – pusėje visų šalies savivaldybių“, – minėtoje disertacijoje rašė G. Pociūtė.

Nereikėtų laikyti problema

Nors periferijos dažnai įvardinamos problemine teritorijomis, G. Pociūtė teigia, kad periferizacijos dramatiškai nereikia. „Periferizacijos negalima vadinti problema. Tai – natūralus procesas, vykstantis visoje Europoje“, – pasakojo ji ir pastebėjo, kad Lietuvoje dažnai manoma, jog tik pas mus kaimai silpsta. Jos nuomone, toks požiūris klaidingas – visur augant miestams toliau nuo jų esančios vietovės tuštėja. „Žmonės išvažiuoja į miestus, kaimuose lieka stambūs ūkininkai, o tobulėjant technikai jiems reikia vis mažiau darbuotojų. Dėl to kaime žmonėms paprasčiausiai nebėra ką veikti“.

Kitas dalykas, dėl kurio nereikėtų dramatiškai periferizacijos – gyva Lietuvos provincijų kultūra. Periferiniai regionai pasižymi ne vien žemesniais ekonominiais ir socialiniais rodikliais. Čia gausesnės tautinės ir religinės bendruomenės, natūralesnė gamtinė aplinka, vis dar saugomos tik tiems regionams būdingos tradicijos. „Kultūrologams kaimas yra džiaugsmas. Nuvažiavę į periferijas jie randa savitą kalbą, savitas tradicijas ir savitą gyvenimo būdą, kas yra vertybė.“ – teigia G. Pociūtė. Disertacijos autorės manymu, periferizacija, kaip ir kiekvienas procesas, turi tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių, todėl įvardinti to vien kaip problemos nereikėtų.

Regioninė politika – ne visuomet tikslinga

G. Pociūtė pastebėjo, kad periferizaciją kaip problemą dažniausiai mato centrų gyventojai, o kaimuose gyvenantys žmonės skundžiasi mažiau. „Centrai kalba apie kaimų problemas ir bando juos gelbėti, tačiau ne visuomet tai daroma tinkamais būdais“, – mano G. Pociūtė. Dažnai kaimų problemas bandoma spręsti investuojant į juos, tačiau tai ne visuomet daroma tikslingai. „Probleminiame kaime galima surenovuoti mokyklą, tačiau kitais metais gali tekti ją uždaryti dėl per mažo mokinių skaičiaus ir pats nenaudojamas pastatas taps nauja problema“, – sako jaunoji mokslininkė. Jos nuomone, daug protingiau būtų investuoti į bendruomenių centrus: „Kaimų, kuriuose stiprios bendruomenės, žmonės nesiskundžia. Jie užsiima įvairia veikla, kuria ūkio skatinimo ir sociokultūrinius projektus. Kai nėra ką veikti, tuomet ir atsiranda tokios problemos kaip alkoholizmas.“ Jos teigimu, kartais žmonės iš miestų vien dėl stipraus bendruomenės ryšio nusprendžia grįžti į kaimą.

Kitas dalykas, kurio trūksta periferijoms – savarankiškumas. Sprendimai apie tai, kaip reikėtų gerinti padėtį kaimuose yra kuriami miestų centruose, kurie nebūtinai padėtų mato taip pat, kaip žmonės, kurie tuose kaimuose

gyvena. „Bendraudama su miestelių seniūnais pastebėjau, kad jie dažnai skundžiasi savarankiškumo ir bendradarbiavimo su valdančiais stoka“, – sakė G. Pociūtė.

Stebuklų tikėtis neverta

G. Pociūtės teigimu, periferizacija Lietuvoje artimoje ateityje tik didės, todėl kažkokių kitokių pokyčių tikėtis neverta: „Žmonės ir toliau iš kaimų kelsis į miestus, o periferijos tuštės“. Vis dėlto, nereikia į tai reaguoti dramatiškai. Žmonėms kraustantis į miestus, šie plečiasi, ypač stiprėja apylinkės aplink didžiuosius šalies miestus – Vilnių, Kauną ir Klaipėdą. Vidurio Lietuvoje, kur periferizacija stipri, kaimai tuštės, tačiau daug sodybų, ypač Rytų ir Pietų Lietuvoje, bus ne paliktos likimo valioje, o paverstos vasarnamiais, į kuriuos žmonės iš miestų persikels vasaroti. „Lietuvoje yra kaimų, kuriuose gyventojų skaičius šiltuoju metų laiku išauga beveik dvigubai“, – sakė G. Pociūtė. Ji teigia, kad nereikia pamiršti, jog kaimo vietovės ir toliau išliks vertingos dėl savo gamtinės ir kultūrinės aplinkos, todėl nebus visiškai apleistos.

Daktarė G. Pociūtė, remdamasi savo tyrimų duomenimis, apibendrina: „Periferizacijos negalima sustabdyti, nes tai natūralus procesas. Tiesiog nereikia to dramatiškai, žmonės turi žinoti, kas vyksta ir suprasti šį procesą.“

Autorė yra Vilniaus universiteto Žurnalistikos instituto studentė.

IN MEMORIAM profesoriui Mečiui Stukoniui

(1924 03 07 – 2014 11 05)

Profesorius Mečys Stukonis (1924-2014)

miologijos skyriaus vedėju, nuo 1990 m. iki 1998 m. buvo Lietuvos onkologijos centro (buvusio instituto) Navikų epidemiologijos skyriaus vedėjas. 1999 m. – 2001 m. – Navikų epidemiologijos ir profilaktikos klinikos konsultantas. Ilgametis Lietuvos onkologų mokslinės draugijos sekretorius. Prof. M. Stukonis kūrė ir plėtojo vėžio epidemiologijos tyrimus Lietuvoje. Tarp pagrindinių jo mokslinės ir praktinės veiklos sričių buvo vėžio profilaktika ir onkologijos pagalbos organizavimas. 1964 m. apgynė medicinos mokslų kandidato (dabar – daktaro), 1990 medicinos mokslų daktaro (dabar – habilituoto daktaro) disertacijas, kuriose atskleidė vėžio paplitimo ypatumų ir jo rizikos bei apsaugos veiksnių tyrimus Lietuvoje ir pasaulyje. 1975 m. įkūrė automatizuotą registracijos sistemą – vėžio susirgimų registrą. 1993 m. jam suteiktas docento, o 1995 m. – profesoriaus mokslo vardas.

Prof. M. Stukonis – Pasaulinės sveikatos organizacijos Tarptautinio vėžio tyrimo centro (Prancūzija, Lionas) ekspertas, konsultantas ir mokslo darbuotojas (1977-1980 m.). Tobulinosi onkologijos ir medicininės statistikos srityse Rusijoje (Sankt – Peterburge ir Maskvoje). Konkurso būdu gavęs Pasaulinės sveikatos organizacijos stipendiją 1967-1968 m. stažavosi vėžio epidemiologijos tematikoje Londone (Anglijoje) Medicinos tyrimų tarybos Statistikos tyrimų institute ir tobulinosi Londono universiteto Higienos ir tropinės medicinos fakultete. Aktyviai dalyvavo Vėžio epidemiologijos tyrimų probleminės komisijos darbe, buvo Skrandžio vėžio epidemiologijos centro pirmininkas ir Epidemiologijos tyrimų ekspertų komisijos pirmininkas prie buvusios SSSR Medicinos mokslų

akademijos prezidiumo. 1991 – 1996 m. dvi kadencijas išrinktas Lietuvos mokslo tarybos nariu.

M. Stukonis skaitė onkoepidemiologijos paskaitas VU Medicinos fakulteto studentams ir tobulinimosi kursų gydytojams, nuo 1996 m. jis buvo neatsarginis navikų epidemiologijos dėstytojas. Paskelbė daugiau kaip 400 darbų, iš kurių – apie 150 mokslo publikacijų,

Lietuvos ir užsienio spaudoje. Skaitė pranešimus, dalyvavo diskusijose įvairiuose šalies ir tarptautiniuose renginiuose. Prof. M. Stukonis – Lietuvos kovos su vėžio liga draugijos, Lietuvos gastroenterologų, Lietuvos gydytojų sąjungos, Lietuvos mokslininkų sąjungos, Lietuvos veikliosios ilgaamžystės akademijos, Lietuvos skautų sąjungos ir Lietuvos – Prancūzijos asociacijos

narys. Kembridžo biografijų institutas (Anglija) jį paskelbė Tarptautiniu metų žmogumi (1998-1999 m.). Būdamas plačių interesų žmogus M. Stukonis domėjosi ir muzika, baletu (jaunystėje lankė baletu studiją, šoko teatro scenoje) ir daile.

Parengė Janina Valančiūtė (Lietuvos medicinos biblioteka)

Prof. M. Stukonis su Lietuvos medicinos bibliotekos darbuotojais 1999 metais, minint 75 - metį.

Lapkričio 5 d. eidamas devyniasdešimt pirmuosius metus mirė Lietuvos mokslininkų sąjungos narys, onkologas, vėžio epidemiologijos Lietuvoje kūrėjas, habilituotas daktaras, profesorius Mečys Stukonis. Visą gyvenimą onkologijos mokslui paskyręs M. Stukonis žinomas ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio mokslo bendruomenėje.

1950 m. su pagyrimu baigęs tuometinio Kauno valstybinio universiteto Medicinos fakultetą išvyko į Šiaulius. M. Stukonis – Šiaulių onkologinio punkto ir kabineto vedėjas bei dispenserio steigėjas. Po metų paskirtas į Ostrovą, kur dirbo karo gydytoju Onkologijos dispenseryje. Demobilizuotas kaip tik tais metais (1957 m.), kai Lietuvoje įkurtas savarankiškas Onkologijos mokslinio tyrimo institutas, kurio klinikinė baze tapo Respublikinis onkologijos dispenseris. 1957 m. jis paskirtas Onkologijos instituto Organizacinio metodinio ir navikų epide-

TRETIEJI AKADEMINIAI SKAITYMAI PROFESORIUI MEČISLOVUI TREINIUI ATMINTI

BENDROSIOJIS ŽEMĖS ŪKIO POLITIKOS DEŠIMTMETIS LIETUVOJE:
skatinant žemės ūkio ir kaimo vystymosi darną

Reinginį organizavo Aleksandro Stulginskio universiteto (ASU) Ekonomikos ir vadybos fakultetas ir Lietuvos mokslų akademijos Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius. Pranešėjai: doc. dr. Valerija Vinciūnienė (ASU), prof., dr. Vlada Vitunskienė (ASU), dr. Rasa Melnikienė ir dr. Dalia Vidickienė (Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas), prof., habil. dr. Petras Kurlavičius (Lietuvos edukologijos universitetas) ir lekt. Darius Jazepčikas (ASU). Diskusijose dalyvavo Kovo 11-oios Akto signataras, dr. Leonas Milčius, buvęs pirmasis (po valstybės atkūrimo) žemės ūkio ministras dr. Vytautas Knašys, a.a. profesorius našlė, gydytoja Elena Treininė ir kt.

Prof. M. Treinio kalba, pasakyta Lietuvos žemės ūkio akademijoje (dabar ASU), pradedant 1990–1991 mokslo metus

Gerbiami profesoriai, dėstytojai, akademijos darbuotojai, mieli studentai,

pirmiausiai Jus norėčiau pasveikinti Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos Agrarinio komiteto vardu, pradėjus naujuosius mokslo metus. Tiek dėstytojui, tiek studentui mokslo metų pradžia svarbiau už kalendorinių Naujųjų metų pradžią. Tai naujas kokybinis šuolis.

Šie naujieji mokslo metai iš tiesų ypatingi. Jie – pirmi Nepriklausomoje atkurtoje Lietuvoje. Praeityje naujuosius mokslo metus šventėme kaip stabtelėjimą kelyje: kitų „nugairiuotą“, kitų nuplanuotą, tik mums įsakyta tiesti. Į kur? Į brandų socializmą, į komunizmą. Paaiškėjo – į niekur. Dabar kelią „gairiuosime“ patys į save, į tautą, į Lietuvą, į Europą, į pasaulį.

Tad stabtelkime šioje kryžkelėje tarp praeities ir ateities. Tai labai svarbu. Ir žmogaus, ir tautos gyvenimas susideda iš praeities ir ateities. Ko mumyse daugiau? Patyrimo, žinojimo? Deja, praeities. Tie praeities dešimtmečiai per aukštąjį mokslą iš mūsų darė tarnus svetimiesiems – valdininkus sovietinei piramidei. Ne visi pakluso, bet buvo daug ir tokių.

Į ateitį mes turime eiti su šitokia nuostata: tapkime tautos darbininkais, o ne valdininkais, ne tarnais, ne partijų liokajais, ne vykdytojais, ne įsakinėtojais, o kūrėjais – asmenybėmis.

Lietuva daug ko stokoja: juridinio pripažinimo, tikrų pinigų ir prekių, rinka pagrįsto ūkio. Ypač trūksta idėjų ir idealistų. Mus pripažins, mes tai pajausime, visa tai bus, jei bus žmonių – idealistų. Turime daug problemų, o kada jų neturėjome? Mes tikimės ateityje

Lietuvos žemės ūkio (dabar Aleksandro Stulginskio) universiteto profesorius Mečislovas Treinys, buvęs Aukščiausios Tarybos (Atkuriamojo Seimo narys) (1941.10.01 – 2008.07.18)

gyventi geriau, o kada lietuvis nesiruošė? Tik gyventi nebūdavo kada. Šiandien mūsų šansai – geresni. Didžiosios problemos šiaandien kyla tik iš mūsų pačių, ypač iš ambicijų. Turime suprasti, kad pykčiu pykčio neįveiksi. Susimąžinkime pyktį ir ambicijas, tada susikalbėsime.

Ir dar. Praeities socializmo idėjomis netikėjome, po to nustojo me tikėti bet kokiomis idėjomis. Dabar reikia sukurti naujas idėjas, pažinti pasaulį, tautų idėjas. Turime įtikinti save ir kitus, kad mes – šeimininkai, mes valdome Lietuvą. Turime viską pradėti nuo savęs.

Siūlau 3 dalykus:

Išmokime norėti dirbti.

Išmokime patys dirbti savo specialybėje.

Dirbkime sau, savo kaimui, savo Lietuvai.

Ir prisiminkime tai, kas buvo parašyta ant sidabrinių 5 litų briaunos: „Tavo gerovė – tautos gerovė. Tautos gerovė – tavo gerovė“. Tik tokia praba verta sidabro. Ir tik jūs įrodysite ar naujųjų litų sidabro praba bus aukšta.

Sėkmės pradėdant.

Prof. Mečislovas Treinys apie agrarinio sektoriaus sprendimų darną

Dar XX a. 9-ojo dešimtmečio pradžioje profesorius nagrinėjo ekonominių, socialinių ir ekologinių efektų suderinamumo ūkiniuose sprendimuose problemą. Jis iškelė idėją apie būtinumą ūkinių sprendimų rezultatus matuoti ne vien ekonominiiais, bet ir socialiniais bei ekologiniais kriterijais. Profesorius siūlė, prieš priimant agrotechninius sprendimus, pirmiausiai įvertinti kaip jų „įgyvendinimas paveiks žmogų supančią aplinką: orą, paviršinius ir gruntinius vandenis, dirvožemį“. Jis atkreipė dėmesį į tai, kad sprendimai, kurie racionaliais gali būti pripažinti pagal techninio efektyvumo vertinimo kriterijų, „daro gamtai didelę žalą, kurios likvidavimo išlaidos niekais paverstų visus <...> gautus ekonominius ir trumpalaikius socialinius efektus“. Tuo argumentuodamas, jis ragino ekologinį požiūrį pripažinti „lemiančiuoju agrotechninių sprendimų vertinimo kriterijumi“, o „įgyvendintinu laikyti tik tą agrotechninį sprendimą, kuris, duodamas didžiausius ekonominius ir socialinius efektus, nepažeistų ekologinės pusiausvyros“. Remiamasi: Treinys M. (1982) Agrotechninių sprendimų ekonominis pagrindimas.

Lietuvos viešoji nuomonė apie ES bendrąją žemės ūkio politiką (BŽŪP)

Naujausias „Eurobarometro“ tyrimas apie BŽŪP parodė, jog dauguma Lietuvos gyventojų žino apie paramą, kurią ES teikia ūkininkams pagal įvairias šios politikos priemones. Tai, kad BŽŪP duoda naudos visiems piliečiams, o ne tik ūkininkams, pripažino net 88 proc. apklaustųjų. Kad BŽŪP finansinė parama ūkininkams yra daug mažiau pakankama, sutinka 26 proc. apklaustųjų, per mažą – 25 proc., per didelę – 6 proc., o likusioji dalis nesiryžo įvertinti. 59 proc. pripažįsta, kad rėmimas yra naudingas visuomenei dėl saugaus maisto ir standartų, užtikrinančių pagarbą aplinkai ir gyvūnų gerovei. 53 proc. yra įsitikinę, kad parama žemės ūkiui prisideda prie kaimo vietovių ekonomikos augimo. Dar 29 proc. apklaustųjų mano, kad žemės ūkį svarbu remti, nes tai apsaugo ir pagerina aplinką, 18 proc. – kad ši parama prisideda prie kraštovaizdžio puoselėjimo. 12 proc. apklaustųjų pažymi, kad žemės ūkis yra mūsų istorijos ir kultūros dalis. Net 92 proc. apklaustųjų BŽŪP vertina kaip maisto tiekimo garantiją. Remiamasi: Europeans, Agriculture and the Common Agricultural Policy (CAP). Special Eurobarometer 410 / Wave EB80.2 – TNS Opinion & Social. European Commission. 2014.

NAUJOS KNYGOS
LIETUVOS MEDICINOS BIBLIOTEKOJE

Batmanghelidj, Fereydoon. (2013) Vanduo ir druska: jūsų sveikatos šaltinis. Iš anglų kalbos vertė Rūta Nacevičienė. 3-joji pataisyta laida. Kaunas: Obuolys. 238 p.

Gladwell, Malcolm. (2014) Mirksnis: gebėjimas mąstyti nemąstant. Iš anglų kalbos vertė Marija Dalia Tručinskienė. Vilnius: Eugrimas, 305 p.

Brigita Zachovajevienė [et al] (2014) Klubo sąnario artrozė ir endoprotezavimas: kinezio logija ir kineziterapija. Mokomoji knyga. Kaunas: Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Leidybos namai. 149 p.

Laucevičius, Telesforas (2010) Jonizuotas vanduo: gyvenimas be ligų. 2-asis papildytas leidimas. Kaunas: Obuolys. 150 p.

Tūkstantis tradicinės ir liaudies medicinos patarimų ne tik kūnui, bet ir sielai. (2014) Kaunas: Dajalita. 149 p.

Vasiliauskas, Juozas. (2014) Dvylika žolininko linkėjimų ir tūkstantis patarimų. Sudarytoja Aušra Karsokienė. Vilnius: Alma littera, 191 p. Pabaigos žodis: Juozapas Račkus.

Wiseman, John. (2014) Išlikimo vadovas: kaip išgyventi laukinėje gamtoje, bet kokiame klimato, sausumoje ar vandenyje. Iš anglų kalbos vertė Rimvydas Kuzas. 2-oji pataisyta laida. Kaunas: Obuolys. 383 p.

Remacle, Mark. (2014) Хирургия гортани и трахеи = Surgery of larynx and trachea / Марк Ремакль, Ханс Эдмунд Эккель, редакторы/, перевод с английского Р.Ш. Хозин. - Москва: Издательство Панфилова, Издательство БИНОМ, 2014. 352 p.

Sinclair, Rodney. (2014) Коротко о главном: заболевания волос и кожи = Fast facts: disorders of the hair and scalp: практическое руководство / Родин Синклер, Виктория Джоллив, перевод с английского под редакцией В.П. Адаскевича. Москва: Издательство Панфилова : Издательство БИНОМ 134 p.

Lietuvos spaudos statistika. (2014) Sudarė Rita Markevičienė ir Laima Tamulynienė. Ats. redaktorius Algimantas Lukošius. Vilnius: Lietuvos knygų rūmai. 86 p.

Shah, Neil. (2014) 10 žingsnių įveikti stresą. Iš anglų kalbos vertė Jurga Grunskienė. Vilnius: Tyto alba. 181 p.

Tacas, Samuelis. (2014) Kūno derinimas: malonus gyvenimas be vaistų. Filomenos Taunytės mokinio patarimai. 2-asis leidimas Vilnius: Mažoji leidykla. - 218 p.

Yi-bing, Xu (2007). An illustrated guide to Chinese medicine. Beijing: People's Medical Publishing House. 272 p.

EKSLIBRISŲ PARODA
Lietuvos medicinos bibliotekoje

Maloniai kviečiame Jus į ekslibrisų parodą „Lietuvos medicina. – 2014“ atidarymą ir katalogo pristatymą 2014 m. lapkričio 19 d. 16 val. Lietuvos medicinos bibliotekoje, Vilniuje, Kaštonų g. 7. Šventiniame renginyje koncertuos Vilniaus kolegijos Menų ir kūrybinių technologijų fakulteto Džiazo muzikos trio „Du su puse“ (*Two And A Half*): Povilas Laurinaitis (kontrabasas), Tautvydas Braudauskas (smuikas), Justė Kazakevičiūtė (klavišiniai).

Ši ekslibrisų paroda yra jau trečioji ir skirta Lietuvos medicinos bibliotekos 70-mečiui. Pirmoji tarptautinė paroda – konkursas įvyko 1994 m. Joje dalyvavo 40 autorių iš 17 pasaulio šalių. Antrosios parodos tikslas buvo surinkti kuo daugiau Lietuvos autorių ekslibrisų medicinos tema. Į parodos rengėjų prašymą atsiliepė 59 autoriai, kurie pristatė apie 300 darbų. Trečiojoje dalyvauja 49 autoriai, tarp kurių yra nemažas būrys VDA Grafikos katedros studentų. Greta tradicinėmis technomis sukurtų darbų (lino raizinių, ofortų, piešinių ir kt.), vis daugėja kūrinių, atliktų kompiuterine technika ir skaitmeninių reprodukcijų. Parodos kuratorė – dailininkė Viktorija Daniliauskaitė.

Paroda veiks iki 2015 m. sausio 8 d.

Informaciją pateikė Janina Valančiūtė

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJOS
ETNOMUZIKOLOGIJOS KATEDROS 25-METIS

Šiam jubiliejui pažymėti skirta lapkričio 28–29 d. etnomuzikologų konferencija „MUZIKINIO FOLKLORO TYRIMAI IR SKLAIDA ATKŪRUS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ“. Pagrindinė konferencijos idėja – suburti visus šios katedros absolventus ir kitus Lietuvos etnomuzikologus, apžvelgti jų veiklos įvairovę, naujas muzikinio folkloro tyrimų kryptis. Konferencijoje dalyvaus ir etninės muzikos tyrėjai iš Baltarusijos, Latvijos, Lenkijos, Ukrainos. Greta mokslinių pranešimų bus ir trumpų pasisakymų apie įvairiapusę praktinę etnomuzikologų veiklą. Numatomos ir laisvos diskusijos apie etninės kultūros sklaidos aktualijas, vaizdajuosčių peržiūros ir kt.

28 d. 18 val. LMTA Koncertų salėje rengiamas koncertas „Devyni metai, ne viena diena...“ Koncerto dalyviai – etnomuzikologų vadovaujami folkloro ansambliai iš visos Lietuvos.

29 d. 16 val. Juozo Karoso salėje įvyks Etnomuzikologijos katedros folkloro ansamblio „Batato“ koncertas

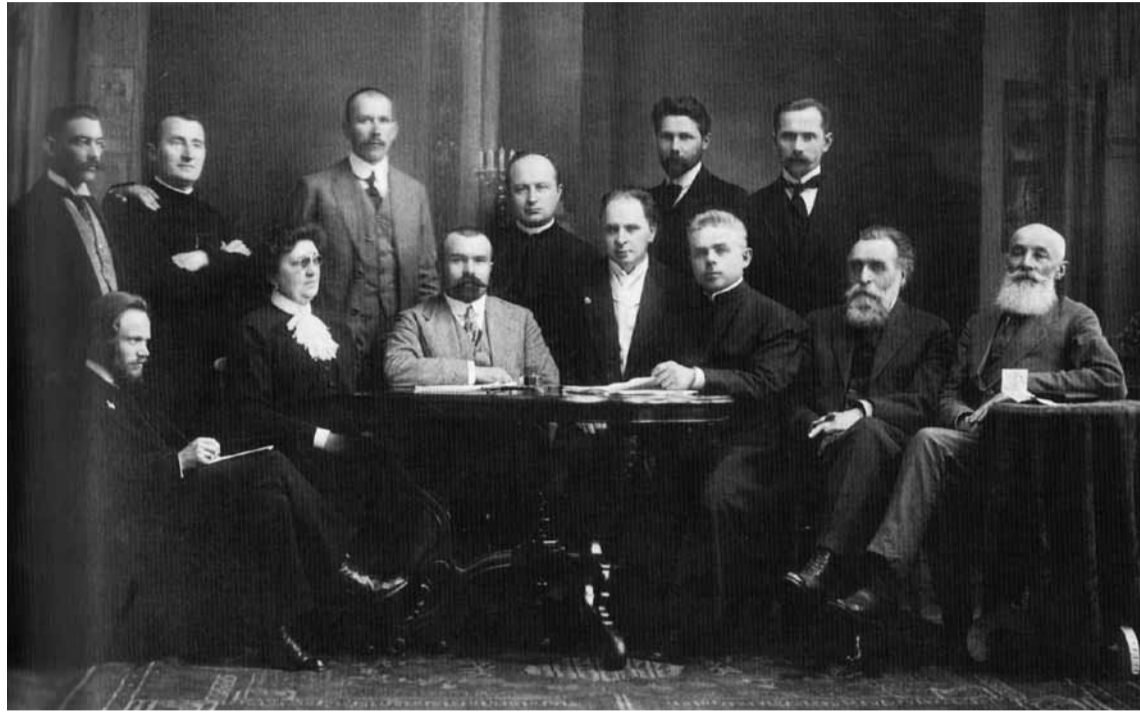
Lietuvos muzikos ir teatro akademijos informacija

Pažymint LIETUVIŲ DRAUGIJOS nukentėjusiems dėl karo šelpti ŠIMTMETĮ

Libertas KLIMKA

Artėjanti Lietuvos valstybės nepriklausomybės šimtmečio sukaktis skatina prisiminti Vasario 16-sios akto ištakas, įvykius ir žmones, parengusius šį laisvės stebuklą. Lietuvą skaudžiai palietė I Pasaulinio karo pradžia ir kilusi visuotinė sumaištis. 1914 m. lapkričio 27 d. buvo įregistruoti Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti įstatai. Visuomenės veikėjai karo pabėgėlių šalpa ėmė rūpintis dar rugsėjo pabaigoje, tačiau, steigiant draugiją, užtruko oficialiųjų dokumentų tvarkymas. O jų būtinai reikėjo, nes lėšos paramai buvo renkamos bažnyčiose, išeivijoje JAV, gaunamos ir iš Petrograde įkurto Centrinio caraitės Tatjanos komiteto. Draugiją įkūrė Lietuvių politikos centras – neoficiali įvairių tuometinių lietuvių politinių partijų, išskyrus socialdemokratų, atstovus vienijusi organizacija. Tų pačių metų gruodžio pradžioje buvo išrinktas draugijos Centro komitetas. Pirmininku tapo Rusijos dūmos deputatas Martynas Yčas, jo pavaduotoju – Antanas Smetona, sekretoriumi – Stasys Šilingas. Labai ryškios lietuvių tautinio atgimimo asmenybės! Po pusmečio pabėgėlių šalpa Lietuvoje rūpinosi 122 skyriai, turintys 1629 narius. Iš sukauptų lėšų buvo steigiami bendrabučiai pabėgėliams, labdaros valgyklos.

1915 m. rugsėjo 19 d. vokiečių kariuomenė užėmė Vilnių. Draugijos veikla pasidalijo į dvi dalis – abipus fronto: buvo bandoma ją tęsti Vilniuje, vokiečių okupuotoje Lietuvoje, taip pat ir Rusijos miestuose, kur tik susitelkdavo didesnės pabėgėlių iš Lietuvos kolonijos. Vokiečių karinė vadovybė griežtai reglamentavo visą krašto vidaus gyvenimą. Buvo uždrausta bet kokia politinė veikla, taip pat įvairiais potvarkiais sustabdyta visuomeninių, kultūrinių draugijų veikla, dienraščių leidyba. Vilniuje likusiai draugijos komiteto daliai veiklos atgaivinimo rūpesčių tikrai nestigo. Komitetui, papildytam kooptuotais naujais nariais, ėmė vadovauti A. Smetona, o sekretoriumi buvo išrinktas kunigas Povilas Dogelis. Pirmasis komiteto rūpestis buvo parodyti okupacinei vokiečių valdžiai, kad lietuviai Vilniuje yra organizuoti, turi savo politinių siekių. Su komendantūra buvo tariamasi dėl draugijos išlaikymo prieglaudų, lietuviškų mokyklų, lietuvių kalbos viešo vartojimo. Jonas Basanavičius ir Mykolas Biržiška dėjo daug pastangų įsteigti lietuvių gimnaziją, leisti lietuviškus vadovėlius. Neužmiršti buvo ir mokslo reikalai: po ilgo derinimo gautas leidimas 1916 m. birželio 13–15 dienomis surengti Šv. Mikalojaus bažnyčios salėje Lietuvių mokslo draugijos posėdį. Ten prane-

Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti centro komiteto nariai (1915 m.). Iš kairės: sėdi Stasys Šilingas, Emilija Vileišienė, Martynas Yčas, Antanas Vileišis, kun. Konstantinas Olšauskas, dr. Jonas Basanavičius, Jonas Kymantas. Stovi: Jokūbas Šernas, kun. Povilas Dogelis, Juozas Balčikonis, kun. Juozapas Kukta, Antanas Žmuidzinavičius, Antanas Smetona. Nuotrauka iš Lietuvos nacionalinio muziejaus fondų

šimą perskaitė J. Basanavičius. Šiaip taip buvo išgautas leidimas ir naudotis mokslo reikalams archyvų medžiaga. O sunkesnes aplinkybes vargu ar galima įsivaizduoti: žmonės Vilniuje badavo, okupacinė valdžia visiškai nesiskaitė su tautos teisėmis. Padėtį sunkino ir lenkų intrigos, skundai prieš lietuvius. Tik 1916 m. pradžioje vokiečių valdžia paskelbė kai kurių nuolaidų visuomeninio bei politinio pobūdžio organizacijoms.

Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti skyriai veikė visoje Lietuvoje rinkdami lėšas per labdarinius vaidinimus bei koncertus. Iš to buvo išlaikomos prieglaudos, mokyklos, valgyklos. Žinoma, draugijos centro komitetas rūpinosi ne tik labdara, stengėsi visais įmanomais būdais ginti tautinius ir politinius interesus. Juk daugelis komiteto narių dar nuo amžiaus pradžios dalyvavo nacionalinio atgimimo judėjime. Apskritai okupacijos sąlygomis Draugija buvo ir kultūros, ir politikos centras, jos komitetas atstovavo Lietuvai. Pirmasis viešas jo pareiškimas buvo padarytas 1916 m. gegužės mėnesį. Rusijos pavergtoms tautoms kreipiantis į JAV prezidentą. Atsikuriančios Lenkijos valstybės veikėjai netrukus pareiškė pretenzijas į Lietuvą. Tada lietuvių veikėjams teko rašyti memorandumą, nurodant etnografines sienas, pagrįstas ne tik kalbos duomenimis, bet ir kitais tautiškumo požymiais. Kad toks politinis nusistatymas būtų svaresnis tarptautinėje bendrijoje, vilniškiai nutarė kviešti plačią visuomenės konferenciją. O tai jau buvo tvirtas žingsnis į nepriklausomybę...

I Pasaulinio karo eiga ir 1917 m. Rusijoje įvykusi revoliucija lietuviams žiobė vilčių atgauti nepriklausomybę. Net aštuoni draugijos komiteto nariai – J. Basanavičius, M. Biržiška, P. Dovydatis, S. Kairys, D. Malinauskas, A. Smetona, A. Stulginskis ir J. Šernas – buvo išrinkti į Lietuvos Tarybą, vėliau tapo Nepriklausomybės akto signatarais.

Rusijoje, iš pradžių Petrograde, vėliau – Voroneže, veikė antrji draugijos pusė, kurios Centro komitetui pirmininkavo Martynas Yčas. Jo pavaduotojai buvo Petras Leonas ir kunigas Julijonas Jasienskis. O į Rusijos gilumą pasitraukė apie 300 tūkstančių Lietuvos gyventojų. Ir ne tik savo noru, nes oficialios įstaigos ir mokyklos buvo evakuojamos planingai. 1916 m. pradžioje čia jau veikė per 80 draugijos skyrių arba vietinių komitetų. Vėliau jų skaičius išaugo iki pustrčio šimto. Skyriai steigė vaikų ir senelių globos įstaigas, lietuviškas mokyklas, kurių 1917 m. buvo jau daugiau kaip 250, jas lankė per 7 tūkstančius lietuvių vaikų. 1915 m. rudenį Voroneže buvo atidarytos dvi – berniukų ir mergaičių – gimnazijos, suorganizuoti buhalterijos kursai, lietuvių mokytojų institutas, remiami iš Lietuvos atkelti „Saulės“ mokytojų kursai, išlaikomi suaugusiųjų bendrojo lavinimo kursai ir amatų mokyklos. Tambove buvo įsteigta „Žiburio“ mergaičių progimnazija. Buvo šelpiami ir Rusijos universitetuose besimokantys lietuvių studentai. Draugija turėjo spaustuve, kuri spausdino laikraštį „Lietuvių balsas“, vadovėlius, knygas.

Po 1917 m. spalio mėnesio bolševikinio perversmo draugijos centras buvo uždarytas, turtas konfiskuotas, pirmininkas M. Yčas pasodintas į kalėjimą. Tačiau pabėgėliai į tėviškę grįžo kupini tautinio nusiteikimo...

Kokias pamokas siūlo šis mūsų valstybės istorijos epizodas – Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti veikla? Pirma, moko ir sunkiausiais momentais, nepalankiausiomis sąlygomis neprarasti vilties, veikti tautos labui. Antra, sunkmečiu svarbiausias dalykas – tautiečių solidarumas, broliška pagalba, parama jaunimui. Trečia, be galo svarbu turėti aiškiai užsibrėžtus tikslus, dabar sakytume, veiksmų strategiją. Tai turi formuoti žmonės, kuriais tauta tiki ir pasitiki... Deja, kol kas Draugija nesulaukė išsamesnio istorinio tyrimo, o ir jos svarba retai beprisimenama. Netgi šimtmetės sukakties proga... Tik Lietuvos edukologijos universiteto Istorijos fakultete suorganizuota mokslinė konferencija. O juk ši veikla buvo tokia svarbi formuojant pilietinę visuomenę ir siekiant Lietuvos nepriklausomybės.

JAUNIEJI MOKSLININKAI – ŽEMĖS ŪKIO PAŽANGAI

Atkelta iš 9 p.

inovacijas. Profesorius pabrėžė taikomą konferencijos pobūdį.

Plenariniame posėdyje ir kiekvienoje sekcijoje buvo renkami geriausi pranešimai, nors kai kurių sekcijų pirmininkams nebuvo lengva tai padaryti. Geriausiai pranešėjais išrinkti šie jaunieji mokslininkai: Jurgita Kelpšienė, Jelena Titova, Lina Žičkienė (Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras), Vytautas Januškevičius, Gintarė Zakarienė, Viktorija Lėgaidaitė-Lydekaitienė (Lietuvos sveikatos mokslų universitetas), Evaldas Trainavičius, Vida Dabkienė (Aleksandro Stulginskio universitetas), ir Vaida Vaičiulytė (Gamtos tyrimų centras). Jie apdovanoti rėmėjų įsteigtais prizais. Visi

konferencijoje dalyvavę pranešėjai apdovanoti padėkos raštais ir LMA naujaisiais leidiniais.

Konferenciją rėmė LR Žemės ūkio ministerija ir jau minėta UAB „Dontuvos projektai“. Konferencijos pranešimų tezės išleistos atskiru leidiniu.

Be abejonės, kitais metais bus rengiama ketvirtoji jaunųjų mokslininkų konferencija. Lietuvos mokslų akademija ir toliau skatins mokslo ir verslo bendradarbiavimą, mokslo inovatyvumą ir pritaikomumą, tyrimų tarpdiscipliniškumą, mokslo rezultatų sklaidą.

Parengė Ona Gaidamavičiūtė, remdamasi LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininko prof. Zenono Dabkevičiaus pateikta medžiaga

Mieli „Mokslo Lietuvos“ skaitytojai,

užsiprenumeruokite „Mokslo Lietuvą“ pašto skyriuose arba internetu 2015-iems metams ir paraginkite tai padaryti bičiulius!!! Lietuvos mokslo aktualijos, įdomūs ir vertingi interviu pasieks Jus greičiau ir operatyviau nei lauktumėte pasirodant internete.

Prenumeratos kaina:

1 mėn. – 9,19 Lt, 3 mėn. – 27,55 Lt, 6 mėn. – 55,08 Lt.

Mums Jūsų parama reikalinga kaip niekad!

Lietuvos mokslininkų laikraščio „Mokslo Lietuva“ projektui „Mokslui, kultūrai, visuomenei“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2014 m. skyrė 43 tūkst. Lt.

„Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė Ona Gaidamavičiūtė
Dizainerė Jūratė Kemeklytė Bagdonienė

Redakcinės kolegijos pirmininkas Alfonsas Ramonas
Nariai: Valentinas Baltrūnas, Vygintas Gontis, Valentas Daniūnas, Edita Jučiūtė, Rimas Norvaiša, Vilma Petrikaitė, Jelena Tamulienė, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Alvydas Baležentis
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, 01118 Vilnius
El. paštas: mokslolietuva@takas.lt, tel. (8 5) 212 1235.
Laikraštis internete: <http://www.mokslolietuva.lt>
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.